

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060105

DOM
2020-02-21
Stockholm

Mål nr
M 11690-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-11-08 i mål nr M 1513-17,
se bilaga A

PARTER

Klagande

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Motparter

1. Boliden Mineral AB, 556231-6850
932 81 Skelleftehamn

Ombud: Bolagsjuristen D G

2. Länsstyrelsen i Västerbottens län
901 86 Umeå

3. Skellefteå kommun
931 85 Skellefteå

SAKEN

Tillstånd till utfyllnad i vattenområde vid Rönnskär i Skellefteå kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens dom och avslår
ansökan om tillstånd.

Dok.Id 1536536

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturvårdsverket har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och avslå Boliden Mineral AB:s ansökan om tillstånd.

Naturvårdsverket har i andra hand, för det fall Mark- och miljööverdomstolen anser att tillstånd kan ges, yrkat att villkor 4, 5 och 7 ska ändras enligt följande:

4. En betongmadrass ska anläggas på insidan av vallen. På insidan av betongmadrassen och gentemot befintligt landområde ska ett tätskikt anläggas för att förhindra flödet av vatten mellan havet och befintligt och utbyggt landområde samt förhindra att flöde från fyllningen pressas in i befintlig fyllning.
5. I direkt anslutning till att all järnsand har lagts ner ska järnsanden täckas med ett tätskikt som gör att mängden vatten som passerar genom täckningen inte överskrider 5 liter per kvadratmeter och år. Tätskiktet ska överst bestå av en hårdgjord yta. Lakvattnet från järnsanden ska samlas upp (villkor 4) och pumpas in till bolagets reningsverk RV2.
7. När området innanför vallen fylls med järnsand ska allt undanträngt vatten samlas upp och pumpas in till bolagets reningsverk RV2.

Naturvårdsverket har vidare anfört att mark- och miljödomstolen har begått ett rättegångsfel som inte har tagit ställning till om järnsand utgör avfall eller biprodukt för den aktuella användningen, men att felet utan olägenhet kan avhjälpas av Mark- och miljööverdomstolen.

Boliden Mineral AB (bolaget) har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras. Bolaget har vidare anført, för det fall Mark- och miljööverdomstolen skulle anse att mark- och miljödomstolen har begått ett rättegångsfel genom att inte ta ställning till om järnsand utgör avfall eller biprodukt för den aktuella användningen, att felet kan avhjälpas utan olägenhet av Mark- och miljööverdomstolen.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har avstyrkt att mark- och miljödomstolens dom ska upphävas och anser att verksamheten kan tillåtas. Länsstyrelsen har även avstyrkt att villkoren ändras.

Skellefteå kommun har inte avgett någon inställning till Mark- och miljööverdomstolen.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturvårdsverket har anført bl.a. följande till stöd för sin talan:

Klassificering av järnsand

Frågan om järnsand ska bedömas som avfall eller biprodukt är grundläggande för att det ska vara möjligt att meddela tillstånd enligt miljöbalken i detta fall. Det är viktigt att ett material klassificeras korrekt som avfall eller icke-avfall för att kunna tillämpa avfallslagstiftningen eller relevant produktlagstiftning. Bedömningen ska göras mot bakgrund av syftet med direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävande av vissa direktiv ändrat genom direktiv (EU) 2018/851 (avfallsdirektivet), dvs. att skydda människors hälsa och miljön. Detta innebär att avfallsbegreppet måste ges en bred tolkning.

Avfall eller biprodukt?

I det aktuella målet ska järnsanden bedömas som avfall för den avsedda användningen. Det krävs därmed tillstånd för användning av järnsanden såsom avfall för anläggningsändamål enligt 29 kap. 34 § miljöprövningsförordningen (2013:251),

MPF, alternativt tillstånd för anläggande av en deponi i vatten. Återvinning av avfall för anläggningsändamål får endast omfatta icke-farligt avfall.

Järnsanden uppfyller inte samtliga kriterier för att anses vara en biprodukt enligt 15 kap. 1 § andra stycket miljöbalken. Järnsanden är bl.a. inte hälso- och miljömässigt godtagbar för den aktuella användningen, utan kommer att leda till större miljöeffekter än ett alternativt material som istället hade kunnat användas. Lakvattnet från järnsanden kommer ha en påverkan på vattenförekomsternas kemiska och ekologiska status mot de uppsatta miljökvalitetsnormerna. Mot denna bakgrund bör järnsanden istället klassas som avfall.

Miljökvalitetsnormer och påverkan på vattenkvaliteten

Vattenförekomsterna kring Rönnskärshalvön i Bottenviken uppnår inte god kemisk status. Den ekologiska statusen har bedömts såsom måttlig för Sörfjärden, Simpan och Skelleftebukten medan den har bedömts som dålig för Skelleftehamnsfjärden. Utlakningen från utfyllnaden kommer leda till halttillskott av bly, kadmium, arsenik, koppar och zink, vilket innebär en försämring av både kemisk och ekologisk status i Skelleftebukten. Det går inte heller att utesluta att övriga vattenförekomster som omger Rönnskär får ett halttillskott av metallerna från den planerade utfyllnaden, vilket kan leda till försämring av såväl ekologisk som kemisk status. Utfyllnaden med järnsand kan därför inte tillåtas med hänsyn till icke-försämringskravet.

Vidare kan halttillskottet i recipienten, vid eller nära utsläppet, sannolikt komma att ligga högre än vad bolaget har redovisat om omblandningen inte är fullständig. Provtagningar från bolagets egenkontroll har visat att halterna av arsenik, zink och koppar överstiger miljökvalitetsnormerna i samtliga prov. Det finns därför inte något utrymme att släppa ut ytterligare metaller och andra ämnen i vattnet kring Rönnskärsverken. Möjligheterna att nå god status år 2027 äventyras för det fall ytterligare utsläpp tillåts.

HP 14 ekotoxiskt

Naturvårdsverket anser inte att bolaget har gjort en korrekt utvärdering av avfallens eventuella farliga egenskaper. Bolagets avfallsklassificering innebär snarare en riskbedömning avseende återvinningen av avfallet. Enligt Naturvårdsverkets uppfattning uppfyller avfallsklassificeringen inte kraven i 2 kap. 2 § och 15 kap. 11 § miljöbalken och det går inte att utesluta att användningen av järnsanden kommer att medföra risker för miljön.

Avfallsklassificeringen har inte tagit hänsyn till de ändringar i lagstiftningen som gjordes 2017 avseende den farliga egenskapen HP 14 ekotoxiskt och de kriterier som avgör om ett ämne ska anses vara farligt utifrån denna egenskap. Då juridiskt bindande kriterier för HP 14 ekotoxiskt saknades när underlaget togs fram är det uteslutet att utvärderingen av avfallet har utförts korrekt enligt nu gällande lagstiftning. De testmetoder bolaget använt är inte längre relevanta i förhållande till förordning (EU) 2017/997 om ändring av bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG vad gäller den farliga egenskapen HP 14 Ekotoxiskt och den särskilda hänvisningen till förordning (EG) 440/2008 om testmetoder enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), (testförordningen). Naturvårdsverket anser att oavsett vilken avfallskod som ska tilldelas avfallet måste innehavaren skaffa sig tillräcklig kunskap för att avgöra om avfallet har en eller flera farliga egenskaper. Även om ett avfall har tilldelats en kod som per definition medför att avfallet ska anses vara icke-farligt, befriar detta inte innehavare från att utreda om avfallet har farliga egenskaper.

Naturvårdsverket anser att bolagets avfallsklassificering har så omfattande brister att bolaget inte uppfyller kunskapskravet och att bristerna gör det omöjligt att göra de bedömningar som kan krävas enligt 15 kap 11 § miljöbalken. Bristerna består i att bolaget inte anpassat klassificeringen efter kunskapsläget om testmetoder, framförallt vad gäller laktester, inte genomfört en fullständig utvärdering av kriterierna för den farliga egenskapen HP 14 ekotoxiskt samt felaktigt baserat klassificeringen på avfallens omgivningspåverkan istället för dess inneboende egenskaper. För att kunna genomföra

de beräkningar som krävs behövs kännedom om vilka ämnen och föreningar som kan uppvisa akuta och kroniska effekter i vattenmiljö.

En svårighet är att analysvar ofta utgår från totalhalten av ett ämne medan förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar samt ändring och upphävande av vissa direktiv (CLP-förordningen) utgår från förekomstform. Det är inte möjligt att bedöma faran utifrån ett resultat som endast visar totalhalten av ämnet. Bolaget har inte visat vilka förekomstformer som de kritiska metallerna förekommer i eller vilka referenssubstanser bolaget anser ska representera koppar- respektive zinkinnehållet i järnsand som avfall. Av bolagets redovisningar av totalhalter som förekommer i järnsand framgår att åtminstone koppar och zink förekommer i halter som överstiger 2 500 mg/kg vilket motsvarar gränsvärdet för farligt avfall med den farliga egenskapen ekotoxiskt med långtidseffekter i akvatisk miljö. Naturvårdsverket kan inte heller utläsa av ansökan att de testförfaranden som bolaget använt följer de krav som följer av testförordningen.

Naturvårdsverket anser att den lakningsmetod bolaget använt, SS-EN 14735:2005/AC:2006, inte kan användas vid avfallsklassificering då detta test innebär en uppenbar risk för en underskattning av avfallets inneboende farlighet och att det endast bör användas för att ge ledtrådar om ämnen i avfallet föreligger i lösliga eller svårösliga kemiska föreningar. I de fall laktester används ska testningen så långt som möjligt baseras på den metodik och de vägledning som följer av Kommissionens tillkännagivande om teknisk vägledning om klassificering av avfall (2018/C 124/01) (vägledningen). Av ansökan framgår att bolaget även genomfört en avfallsklassificering som inte baserats på testning av avfallet. Då denna klassificering genomfördes 2015 har den inte beaktat nuvarande lagstiftning. Istället för att använda de riktlinjer som följer av CLP-förordningen för utvärdering av testresultat har bolaget använt en äldre metod som avser det tidigare gällande kriteriet för ekotoxicitet ”H 14”. Metoden bygger på en jämförelse av utspädda halter i avfallets lakvatten vilket snarare avser riskbedömning av avfall och inte avfallsklassificering.

Bolaget har utfört en riskbedömning för ett återvinningsförfarande istället för att klassificera sitt avfall utifrån farligheten. Bolagets klassificering av avfallet bygger på

en alltför generös tolkning av 11 b § avfallsförordningen (2011:927) som strider mot lagstiftningens syfte att skapa ett harmoniserat system för avfallsklassificering och undvika testmetoder som kan anpassas efter önskat syfte. Användandet av testmetoder befriar inte avfallsinnehavaren från att utvärdera resultatet utifrån de kriterier som framgår av testförordningen, dvs. i fråga om ekotoxikologisk potential av såväl akuta som kroniska effekter.

Villkorsförslag enligt Naturvårdsverkets andrahandsyrkande

För det fall Mark- och miljööverdomstolen anser att utfyllnaden med järnsand kan tillåtas behöver villkor ställas då utfyllnaden i vattenområdet är att jämställa med en deponi i vatten. Mark- och miljööverdomstolen bör föreskriva villkor om ytterligare tätskikt på insidan av betongmadrassen, striktare villkor om tätskikt över utfyllnaden samt villkor om uppsamling och rening av lakvatten.

Kraven på strängare villkor är rimliga med anledning av den kraftigt förorenade vattenmiljön kring Rönnskårsverken. Järnsanden har beräknats kunna innebära utlakning av totalt 2 kg arsenik, 39 kg koppar, 41 kg nickel och 380 kg zink i bara det inledande skedet. Bolagets egenkontroll visar att halterna av många metaller överstiger miljökvalitetsnormerna i samtliga prover. Genom den av Naturvårdsverket föreslagna konstruktionen kapslas järnsanden in för att hålla mot framtida erosion och söndervittring. Därtill skulle konstruktionen hindra att utläckage av vatten från fyllningen pressas främst in mot befintlig fyllning, samt minska eller eliminera riskerna för ändrade strömningsriktningar genom massorna på Rönnskär och genom sedimenten.

Genom de föreslagna ändringarna av villkoren har bolaget vidare en skyldighet att ta hand om allt undanträngt vatten från utfyllnaden och förorenat dagvatten, och att pumpa in det till bolagets nya reningsverk, RV2. Där kommer det förorenade vattnet tas om hand enligt de villkor som är satta för bolagets ordinarie verksamhet, innan vattnet släpps ut till recipient. Recipienten kommer därför inte, utöver den påverkan anläggandet av vallen och ytan har i andra avseende, förorenas ytterligare med avseende på halten metaller.

Bolaget har anfört bl.a. följande till stöd för sin talan:

Järnsand som utfyllnadsmaterial

Anläggandet av utfyllnaden är både angelägen och tillåtlig. Järnsand är ett lämpligt konstruktionsmaterial för den aktuella utfyllnaden. Materialet är utmärkt som fyllnadsmaterial, bl.a. eftersom risken för sättningar blir betydligt mindre än för konkurrerande material som t.ex. morän eller sprängsten. Järnsand har främst använts ovan vattenytan, framför allt i väg- och husbyggnationer. När materialet används för större utfyllnader i vatten behövs en utvärdering av lämpligheten i det enskilda fallet. En sådan utvärdering har gjorts i målet och bolaget anser att utredningarna visar att järnsand är ett lämpligt material i detta fall. Det gäller oavsett om materialet ska betraktas som avfall eller biprodukt.

Biprodukt eller avfall

Järnsanden uppfyller samtliga kriterier för biprodukt enligt 15 kap. 1 § andra stycket miljöbalken. Produktionen av järnsand är en integrerad del av smältverkets produktionsprocess. Produktionen av slagg är en nödvändig del av smältprocessen. De efterföljande steg som renar slagg från metaller bidrar samtidigt till utvinningen av värdemetaller. Järnsanden produceras som en integrerad del i en produktionsprocess och kan sammanfattningsvis användas direkt för anläggningsändamål utan någon annan bearbetning än normal industriell praxis.

Miljökvalitetsnormer och påverkan på vattenkvaliteten

Jämfört med andra tänkbara konstruktionsmaterial lakar järnsand något mer av vissa ämnen och något mindre av andra ämnen. Järnsanden i utfyllnaden kommer att laka metaller i viss omfattning, men det kommer att vara fråga om mycket små mängder som inte påverkar möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormerna. För de ämnen som omfattas av i recipienten överskridna bedömningsgrunder för kemisk status (kadmium och kvicksilver) är utlakningen från järnsand mindre än för jämförbara naturmaterial.

Tillskottet av metaller från utfyllnaden är så litet att den inte påverkar halterna i recipienten. Det har inte någon inverkan på biologin. Dessutom sker utlakningen under en kort period, och merparten av denna utlakning kommer att tas om hand och föras till rening. Försiktighetsmått vidtas i form av bl.a. betongmadrass, uppsamling av undanträngt vatten och hårdgjord yta. Det vore orimligt att stoppa utbyggnaden pga. den obetydliga påverkan som utfyllnaden, sedd för sig, kan ha. Det finns inget behov av ytterligare försiktighetsmått. Ytterligare krav är i vart fall inte rimliga.

Utfyllnaden medför inte någon otillåten försämring av vattenförekomsterna och den äventyrar inte heller möjligheterna att nå de uppsatta miljö kvalitetsnormerna. Det aktuella anläggningsprojektet kommer inte att motverka möjligheterna att ta ett helhetsgrepp kring föroreningsituationen vid Rönnskär. Utfyllnadens inverkan på markförhållanden, markföroreningar, grundvatten och framtida möjligheter till efterbehandling har utretts i miljökonsekvensbeskrivningen och konsekvenserna har bedömts som obetydliga.

HP 14 ekotoxiskt

För det fall att järnsanden ska ses som avfall i aktuell användning omfattar ansökan användning av järnsanden genom ett återvinningsförfarande. Järnsanden ersätter naturmaterial som annars hade behövt användas i utfyllnaden. Järnsanden utgör ett icke-farligt avfall som kan återvinnas för anläggningsändamål. Det finns inget krav på att avfallet vid en sådan användning ska vara inert utan endast att det är lämpligt. EU-domstolens avgörande C-147/15 (Mastrodonato) utgör inget hinder för en sådan återvinning.

Om järnsanden ändå ska ses som ett avfall så omfattas det av en fast ingång som icke-farligt avfall (EWC 10 06 01, slagg från primär och sekundär smältning). Det är därmed inte fråga om farligt avfall. Utförda toxicitetstester på järnsand bekräftar att materialet inte ska klassificeras som farligt. De av bolaget använda testmetoderna är fortfarande relevanta i förhållande till den nya förordningen (EU) 2017/997 och testförordningen. Bolaget har utfört testning med biotester som bedöms vara valida vid

jämförelse med båda dessa förordningar. Baserat på utförda tester kvarstår bedömningen att järnsanden inte uppfyller kriterierna för att ha farliga egenskaper enligt H 14.

Det finns ett omfattande analys- och testunderlag för användning av järnsand i vatten. Underlaget avser totalhalter, lakningsegenskaper och och bedömning av järnsandens farlighet utifrån direkt testning av eluat av järnsanden.

Att utföra en bedömning för järnsand enligt summeringsreglerna i förordning (EU) 2017/997 är komplicerat på grund av järnsandens mycket komplexa mineralstruktur och sammansättning och svårigheten att definiera adekvata referenssubstanter som klassificering ska baseras på. För att definiera en farokod används listan i Bilaga 1 till CLP-förordningen där flera kemiska former från ett och samma grundämne listas. Listan saknar dock flera av de förekomstformer som påvisats vid en fördjupad analys av järnsanden. Det blir därför svårt att definiera vilka faroangivelsekoder som ska gälla vid tillämpning av summeringsreglerna enligt CLP.

Mineralogiskt domineras innehållet till mycket stor grad av inerta järnsilikater där övriga metaller i dominerade grad finns inkorporerat i järnsilikatstrukturen. Inslagen av andra metaller, t.ex. mineralformer av koppar och zink, gör strukturen komplex hos järnsand. I utförd specieringsanalys anges för koppar att dominant mineralform utgörs av kopparsulfider.

Järnsilikaterna i sig är inerta i sin natur och de metaller som förekommer i högre halt i järnsand kan därför i stor grad anses inaktiva avseende lakning från materialet. De många och olika typer av utförda laktester på materialet visar också lakningsgraden är låg till måttlig från materialet. Lakade mängder och analyserade halter i lakvatten baserade på batch- och kolonntester vid L/S=0,1 -10 är låga till måttliga. Jämfört med toxikologiska referensvärden för olika metaller (PNEC-värden fastställda i ekotoxikologiska laboratorieförsök) underskreds dessa vid spädningsgrad av lakvatten i intervallet 10-100 för metallerna Cu, Cd, Pb och Mo och 100-1000 för Zn och Ni. Angivna siffror beaktar ej biotillgänglighet. Vid närvaro av konkurrerande joner (kalcium, magnesium) och löst organiskt kol som påverkar metallernas

biotillgänglighet i naturliga vatten är sannolikt spädningsgraden som krävs för att helt undvika negativa effekter lägre.

Att klassificera farlighetsgraden hos järnsand baserat på totalhalter bedöms medföra stor risk för överskattning av dess farlighet. Det är därför betydligt mer relevant med direkt testning på lakvatten från materialet för att fastställa dess farlighetsegenskaper avseende akvatisk toxicitet.

Flera ekotoxikologiska tester har utförts. Test utfördes enligt en relativt ny ISO-standard som inte omnämns i testförordningen. Särskilt två tester för marin/brackvattenart får anses ha hög validitet för utfyllnad i havsvatten. Dessa tester har utförts enligt ISO standard 11348:3[2008] och senare fastställd ISO standard ISO/TS 18220:2016. Samtliga utförda biotester måste anses relevanta både genom påvisande av störning i olika funktioner samt utifrån vilken roll de spelar i ett ekosystem.

Vid utspädning av lakvattnet 7 gånger uppvisade inget av biotesterna någon mätbar effekt. Sett i perspektivet om järnsand ska utgöra farligt avfall eller inte kan det inte på basis av utförda tester anses vara farligt. De spädningsförhållanden som kommer råda vid föreslagen utfyllnad i hamnbassäng kommer vida överstiga den L/S-kvot motsvarande 70 ggr (7 ggr spädning av lakvatten som är L/S=10) som utgjorde nivå där inga effekter alls kunde uppmätas i något av biotesten. Denna spädningsgrad ligger i samma storleksordning som jämförelse med utlakade halter från konventionella laktest jämfört med ekotoxikologiska referensvärden.

Villkorsförslag enligt Naturvårdsverkets andrahandsyrkande

Den planerade betongmadrassen är mer än tillräckligt tät för att samla upp lakvatten medan utfyllnaden färdigställs. Den kommer även på lång sikt att hindra ett fritt flöde av vatten mellan järnsanden och havet. Det går dock inte att bortse från att en del av grundvattnet i utfyllnaden kommer att leta sig ut andra vägar, t.ex. genom bottenmoränen eller genom omgivande mark. Genom anläggandet av betongmadrassen och hårdgörandet av överytan, kombinerat med dagvattenuppsamling, minskas den

mängd vatten som på lång sikt flödar in i och ut ur utfyllnaden. Det går dock inte att helt utesluta ett sådant flöde. Ett ytterligare tätskikt innanför betongmadrassen skulle inte få en sådan effekt.

Det saknar betydelse ur miljösynpunkt vilket reningsverk som det uppsamlade vattnet renas i. Båda Rönnskärs reningsverk har hög prestanda för rening av metaller. Det vatten som förs till rening från utfyllnaden kommer att utgöra en mycket liten mängd av vattnet i endera verket och en försvinnande liten del av metallbelastningen i recipienten. Bolaget bör kunna välja fritt vilket reningsverk som används utifrån praktiska aspekter som t.ex. närhet och tillgänglighet i övrigt.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har anfört bl.a. följande till stöd för sin inställning: Den ansökta verksamheten kan tillåtas, dvs. järnsanden kan användas för det aktuella ändamålet. Järnsanden ska betraktas som avfall för den aktuella användningen. Vad gäller Naturvårdsverkets andrahandsyrkande anser länsstyrelsen att den föreslagna ändringen av villkor 5 är olämplig. Ändringen innebär att järnsanden ska täckas med ett tätskikt i direkt anslutning till att all järnsand har lagts ner. Det kan dock ta mycket lång tid innan all järnsand har lagts ned och att det är därför otydligt vad som menas med i direkt anslutning. Länsstyrelsen förespråkar istället en tidssättning i likhet med det ursprungliga villkoret enligt mark- och miljödomstolens dom. Ur ett tillsynsperspektiv är det positivt att det av villkoret tydligt framgår att ytan ska vara både tät och hårdgjord.

REMISSINSTANS

Bygg- och miljönämnden i Skellefteå kommun har yttrat sig i egenskap av remissinstans och anfört bl.a. följande:

Det är av vikt att Mark- och miljööverdomstolen prövar frågan om järnsand är att bedöma som avfall eller biprodukt för den aktuella användningen. Nämnden delar uppfattningen om att detta borde ha avgjorts vid prövningen i mark- och miljödomstolen för att avgöra vilken lagstiftning som ska tillämpas.

För det fall Mark- och miljööverdomstolen bedömer att järnsanden är en biprodukt, anser nämnden att produktvalsprincipen ska gälla och att det bästa materialet ska användas för konstruktionen. Om tillstånd till verksamheten ges är det viktigt att den skapade ytan hårdgörs snarast möjligt efter järnsandsutfyllnaden för att förhindra inträngning av vatten i fyllnadsmaterialet. En tidsperiod på fyra år är en alltför lång tid. Vidare måste konstruktionen vara så pass tät att den inte innebär någon risk för en försämring av vattenkvaliteten i recipienten, eftersom utsläppen av metaller från verksamheten redan idag är stora och det inte finns utrymme för ytterligare utsläpp.

UTREDNINGEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Mark- och miljööverdomstolen har den 15–16 oktober 2019 hållit huvudförhandling i målet vid Umeå tingsrätt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolens prövning gäller tillstånd till utfyllnad i ett vattenområde för en ny markyta vid Rönnskärs industriområde. Utfyllnaden består av en sprängstensvall med en utfyllnad med järnsand innanför vallen. Vallen och järnsandsutfyllnaden får betraktas som sammanhängande delar i en konstruktion. Naturvårdsverket har yrkat att det meddelade tillståndet ska upphävas i alla dess delar och bolaget har inte framfört att det skulle vara aktuellt att separera någon del av utfyllnaden från den andra. Mark- och miljööverdomstolens prövning avser således den sammanhängande utfyllnaden i sin helhet även om parternas argumentation huvudsakligen hänfört sig till järnsandsutfyllnaden.

Prövningens omfattning

Bolaget har hävdat att järnsanden ska anses vara en biprodukt medan Naturvårdsverket har gjort gällande att järnsanden ska bedömas som ett avfall för den i målet aktuella användningen. Mark- och miljödomstolen har inte tagit ställning i frågan om järnsand ska klassificeras som avfall eller biprodukt, eftersom det enligt domstolen inte har någon betydelse för prövningen i målet. Enligt Naturvårdsverket har mark- och

miljödomstolen därigenom gjort sig skyldig till ett rättegångsfel. Felet kan dock utan väsentlig olägenhet avhjälpas i Mark- och miljööverdomstolen.

Bolaget har motsatt sig att det är ett rättegångsfel att mark- och miljödomstolen inte har tagit ställning i frågan. I vart fall kan felet avhjälpas utan olägenhet i Mark- och miljööverdomstolen.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Enligt Mark- och miljööverdomstolen är det nödvändigt att inledningsvis ta ställning till om järnsanden ska anses vara avfall eller biprodukt för att kunna avgöra vilka lagbestämmelser som ska tillämpas och vilka ytterligare bedömningar som behöver göras i målet. Mark- och miljööverdomstolen anser att det är frågan om ett fel som utan väsentlig olägenhet kan avhjälpas i Mark- och miljööverdomstolen.

Biprodukt eller avfall

Enligt Naturvårdsverket har bolaget inte visat att samtliga biproduktskriterier är uppfyllda. Järnsanden uppfyller inte kriterierna i artikel 5.1 a), b) och d) i avfallsdirektivet, vilka motsvaras av 15 kap. 1 § andra stycket p 1, 2 och 4 miljöbalken (tidigare 15 kap. 1 § andra stycket p 2 och 3 miljöbalken i dess lydelse före den 1 januari 2020).

Av avfallsdefinitionen i 15 kap. 1 § första stycket miljöbalken framgår att avfall är varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med.

Enligt andra stycket ska ett ämne eller föremål som uppkommit i en produktionsprocess där huvudsyftet inte är att producera ämnet eller föremålet anses vara en biprodukt istället för avfall om

1. det är säkerställt att ämnet eller föremålet kommer att fortsätta att användas,
2. ämnet eller föremålet kan användas direkt utan någon annan bearbetning än den bearbetning som är normal i industriell praxis,

3. ämnet eller föremålet har producerats som en integrerad del av produktionsprocessen, och
4. den användning som avses i 1 inte strider mot lag eller annan författning och inte leder till allmänt negativa konsekvenser för miljön eller människors hälsa.

Bestämmelserna i andra stycket syftar till att genomföra artikel 5.1 i avfallsdirektivet, se prop. 2010/2011:125 s 23 f, och har från och med 1 januari 2020 förtydligats så att lydelsen bättre stämmer överens med lydelsen i direktivet, se prop. 2019/20:22.

Enligt artikel 5.1 kan ett ämne eller ett föremål som uppkommer genom en produktionsprocess vars huvudsyfte inte är att producera detta inte betraktas som avfall utan som en biprodukt om följande villkor är uppfyllda:

- a) Det ska vara säkerställt att ämnet eller föremålet kommer att fortsätta att användas.
- b) Ämnet eller föremålet ska kunna användas direkt utan någon annan bearbetning än normal industriell praxis.
- c) Ämnet eller föremålet ska produceras som en integrerad del i en produktionsprocess.
- d) Den fortsatt användningen ska vara laglig, dvs. ämnet eller föremålet ska uppfylla alla relevanta produkt-, miljö- och hälsoskydds krav för den specifika användningen och inte leda till allmänt negativa följder för miljön eller människors hälsa.

Vid en tillståndsprovning finns det en skyldighet för svenska domstolar att så långt som möjligt tolka den nationella rätten i enlighet med vad som följer av EU-rätten.

Utgångspunkter för Mark- och miljööverdomstolens prövning

Av avfallsdirektivets ordalydelse och EU-domstolens praxis framgår att provningen av om ett ämne ska anses vara en biprodukt bl.a. tar sikte på den specifika användningen av ämnet. Det kan därför vara avgörande för bedömningen hur ämnet används i det enskilda fallet. Av detta följer att samma ämne kan ses som biprodukt vid vissa

förhållanden men som avfall vid andra förhållanden (jfr. bl.a. C-113/12, D B, med där gjorda hänvisningar).

Mark- och miljööverdomstolen tar därför endast ställning till om den i målet aktuella järnsanden ska anses vara en biprodukt vid den specifika användning som ansökan avser, dvs. utfyllnad i vatten.

Det ska vara säkerställt att ämnet eller föremålet kommer att fortsätta användas

Enligt Naturvårdsverket har det inte varit säkerställt att den aktuella järnsanden skulle komma att fortsätta användas, eftersom det är frågan om järnsand som uppkommit mellan åren 2013 och 2016 och som sedan dess lagrats på området. Enligt Naturvårdsverket ska ett material ses som ett avfall om det lagras för att möjligtvis kunna användas längre fram. Förhållandena är direkt jämförbara med förhållandena i EU-domstolens mål C-9/00, P G.

Bolaget har angett att bolaget har behov av ytterligare ytor för expansion och utveckling av verksamheten vid Rönnskärsverken. De större verksamhetsytorna kommer att möjliggöra en förbättrad slagghantering och begränsa riskerna för olyckor i samband med ångexplosioner vid slaggramperna samtidigt som de möjliggör för utökad skänkhantering för urskiljning av olika metalliska faser. Utfyllnaden innebär att erosionsskyddet mot öppet hav förbättras. Den medför också att det blir lättare att genomföra efterbehandlingen av det förorenade området Östra dammen. Planer på en utbyggnad har funnits under lång tid. Tillgången till bergmaterial från anläggandet av bergförvaret gör det möjligt att genomföra utbyggnaden nu. Användningen av järnsand, som ersätter andra fyllnadsmassor, minskar kostnaderna och gör det ekonomiskt möjligt för bolaget att anlägga utfyllnaden. Utfyllnaden av området är dyrare än att skicka massorna på deponi.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Den i målet aktuella järnsanden har lagrats för att användas som fyllnadsmaterial vid utbyggnad av industriområdet vid Rönnskärsverken. Bolaget har redovisat motiven

till den planerade utbyggnaden. Mark- och miljööverdomstolen har ingen anledning att ifrågasätta att bolaget har de redovisade behoven. Enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning kommer järnsanden att användas på ett sätt som är ekonomiskt fördelaktigt för bolaget och som ger en fördel för bolaget som går utöver den att göra sig av med järnsanden (se EU-domstolens mål C-113/12 D B p 57).

Den omständigheten att den järnsand som ska användas för utfyllnaden har uppkommit under åren 2013-2016 och lagrats sedan dess saknar enligt Mark- och miljööverdomstolen betydelse eftersom lagringen har skett för ett bestämt ändamål inför ansökan om utfyllnaden. Mark- och miljööverdomstolen anser inte att förhållandena är jämförbara med förhållandena i P G-målet på det sätt Naturvårdsverket gjort gällande.

Enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning får det anses säkerställt att den i målet aktuella järnsanden kommer att fortsätta att användas varför detta kriterium är uppfyllt.

Ämnet ska kunna användas direkt utan någon annan bearbetning än den bearbetning som är normal i industriell praxis

Naturvårdsverket har gjort gällande att järnsandprocessen innebär en återvinningsprocess som går utöver vad som krävs för att en restprodukt ska kunna betraktas som en biprodukt. Processen sker i flera steg där metaller utvinns och där bly särskilt behöver avskiljas. Processen går utöver normal industriell praxis och järnsanden bör på denna grund anses som avfall.

Enligt bolaget är järnsand den restprodukt som uppstår efter en metallutvinning i flera steg där processerna i sättningugnen och slaggfumingugnen utgör integrerade delar av den metallutvinningsprocess som sker. Processtegen har införts för att utvinna metaller och skulle användas oavsett om restprodukten skulle nyttiggöras eller inte. Den avslutande granuleringen är den enda processen som inte primärt syftar till att utvinna metaller.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Enligt Mark- och miljööverdomstolen har det inte framkommit något i målet som ger anledning att ifrågasätta bolagets uppgifter om att processerna i sättnings- och slaggfumingugnarna utgör metallutvinningsprocesser. Dessa båda processteg kan därför inte ses som en återvinningsprocess av slagg från tidigare processteg. Den enda i biproduktshänseende relevanta bearbetning som sker är den granulering genom vattenbehandling som sker vid den slutliga tappningen av slaggen.

Enligt Mark- och miljööverdomstolen kan denna process inte anses gå utöver vad som är normal industriell praxis och kan ses som en integrerad del av produktionsprocessen varför även detta kriterium är uppfyllt.

Den fortsatta användningen strider inte mot lag eller annan författning och leder inte till allmänt negativa konsekvenser för miljön eller människors hälsa.

Naturvårdsverket har gjort gällande att användningen av järnsanden kommer att leda till negativa effekter på miljön och till en försämring av såväl ekologisk som kemisk status i de närliggande vattenförekomsterna, vilket äventyrar möjligheterna att nå miljö kvalitetsnormerna för vatten. Användningen av järnsand ställer höga krav på försiktighetsåtgärder för att minska lakning av metaller.

Enligt bolaget uppfyller järnsanden de krav som ställs i lag eller annan författning. Järnsand är ett väl beprövat anläggningsmaterial där metallerna är bundna i en silikatstruktur. Järnsanden är registrerad enligt Reach och uppfyller de generella krav som gäller för användning av produkter. Materialet är inte jämförbart med avfall och Naturvårdsverkets vägledning för återvinning av avfall är inte tillämplig. Miljö- och hälsorisker ska bedömas i enlighet med vad som gäller enligt produktlagstiftningen, framförallt EU:s kemikalielagstiftning Reach. Att en produkt, som i detta fallet, efter en särskild utvärdering kan användas på annat sätt än för sitt primära användningsområde innebär inte att produkten i sådana fall ska anses utgöra ett avfall.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Som Mark- och miljööverdomstolen konstaterat ovan ska prövningen av om ett ämne ska anses som en biprodukt eller ett avfall ske utifrån hur ämnet används i det enskilda fallet. Ansökan avser utfyllnad med järnsand i vattenområde och en förutsättning för att järnsanden ska ses som en biprodukt är att den vid sådan användning inte leder till allmänt negativa följder för miljön eller människors hälsa. Denna bedömning kan ske med hjälp av vissa indikationer. Bl.a. har den omständigheten att särskilda försiktighetsåtgärder måste vidtas vid användningen av en restprodukt för att skydda miljön setts som en indikation på att en restprodukt ska anses utgöra avfall (se bl.a. EU-domstolens förenade mål C-418/97 och C-419/97, A C p 87-88 och mål C-9/00 P G p 43).

Av utredningen i målet framgår att användningen av järnsanden kommer att medföra en lakning av metaller som, i vart fall i anläggningsskedet, kan antas bli relativt omfattande. Det framgår vidare av ansökan att den miljöaspekt som framförallt påtalats under samråds- och miljökonsekvensbeskrivningsförfarandet är den eventuella risken för miljöeffekter till följd av utlakning av järnsanden i utfyllnaden. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen är den största risken för förorening i samband med utläggning av järnsanden i vatten. Bolaget avser därför att omhänderta och rena de bortträngda vattenmassorna i samband med utläggning av fyllnadsmassor i syfte att minska utläckaget av metaller. En betongmadrass ska också anläggas för att minska vattenutbytet mellan fyllnadsmassorna och havet för att på så sätt minimera utlakningen från järnsanden på kort och lång sikt. Vidare har länsstyrelsen i sitt beslut om betydande miljöpåverkan den 9 maj 2017 bedömt att det finns risk för spridning av föroreningar, bl.a. genom användning av järnsand, och att det är mycket viktigt med rätt skyddsåtgärder för att kunna begränsa påverkan på miljön.

Mot denna bakgrund bedömer Mark- och miljööverdomstolen att järnsanden har sådana lakningsegenskaper att ansökt användning som fyllnadsmaterial i vatten kan leda till allmänt negativa följder för miljön och människors hälsa. Mark- och miljööverdomstolen finner därför att den aktuella användningen av järnsanden inte uppfyller kriteriet i 15 kap. 1 § andra stycket p 4 miljöbalken. Den omständigheten att

Järnsanden är registrerad enligt Reach och uppfyller de generella krav som gäller för produkter ändrar inte denna bedömning. Järnsanden ska därför anses utgöra avfall vid den nu aktuella användningen.

Tillåtlighet

Mark- och miljööverdomstolen ska således i sin prövning av målet utgå från att järnsanden vid den nu avsedda användningen är ett avfall. Avfall kan återvinnas för anläggningsändamål men detta kräver tillstånd om återvinningen sker på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten och föroreningsrisken inte endast är ringa (se 29 kap. 34 § miljöprövningsförordningen). Bolagets ansökan får även anses omfatta användning av järnsanden genom ett sådant återvinningsförfarande och Mark- och miljööverdomstolen finner inget hinder mot att en sådan prövning sker i målet.

Återvinning av järnsanden för anläggningsändamål

Naturvårdsverket har ifrågasatt bolagets utredning om järnsandens eventuella farliga egenskaper och bolagets avfallsklassificering. Invändningarna gäller bl.a. bolagets val av testmetoder, särskilt vad gäller lakteter, hur bolaget utvärderat den farliga egenskapen HP 14 ekotoxiskt samt att bolaget felaktigt baserat klassificeringen på riskbedömningar och på järnsandens omgivningspåverkan istället för på dess inneboende egenskaper. Enligt Naturvårdsverket går det inte att utesluta att användningen av järnsanden kommer att medföra risker för miljön.

Enligt bolaget är utförda biotester och lakteter relevanta för att bedöma järnsanden utifrån testförordningen och förordning (EU) 2017/997. Järnsanden ska inte bedömas ha farliga egenskaper enligt H 14.

Tillämpliga bestämmelser

Den som hanterar avfall ska se till att hanteringen inte skadar eller orsakar risk för skada på människors hälsa eller miljön. Särskild hänsyn ska tas till den risk som hanteringen kan innebära för skada på vatten, luft, mark, växter eller djur (15 kap 11 §

första stycket 1 miljöbalken). Bestämmelsen trädde ikraft 1 januari 2020. Enligt den tidigare lydelsen skulle den som innehar avfall se till att avfallet hanteras på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till människors hälsa och miljön.

Oavsett om 15 kap 11 § första stycket tillämpas i sin nya eller gamla lydelse är det en viktig utgångspunkt för prövningen av om ett avfall kan återvinnas för anläggningsändamål att den som hanterar avfallet har kännedom om avfallet har några farliga egenskaper.

Den som klassificerar avfallet ska först bedöma om avfallet har någon farlig egenskap på det sätt som anges i 11 b § avfallsförordningen och först därefter välja lämplig avfallskod (13 a § avfallsförordningen). Den omständigheten att ett avfall kan falla in under en avfallskod som anges som icke farligt avfall i bilaga 4 i avfallsförordningen befriar inte avfallsinnehavaren från att utreda om avfallet har några farliga egenskaper.

Vid bedömningen av om ett avfall har farliga egenskaper ska bilaga III till avfallsdirektivet tillämpas eller avfallet testas enligt testförordningen eller andra internationellt erkända testmetoder och riktlinjer. Om en bedömning enligt båda dessa tillvägagångssätt har gjorts ska testresultatet enligt det senare sättet gälla.

Bilaga III till avfallsdirektivet redovisar 15 egenskaper som gör att avfall ska klassificeras som farligt avfall samt anger kriterier för denna klassificering. Bilaga III har genom förordning (EU) 2017/997 ändrats vad gäller den farliga egenskapen HP 14 ekotoxiskt. Enligt ändringen ska avfall som uppfyller vissa angivna villkor klassificeras som farligt enligt HP 14 ekotoxiskt.

Av EU-domstolens avgörande C147/15 Mastrodonato (p 45) framgår vidare att användning av avfall endast kan anses som en återvinningsåtgärd om avfallet är lämpligt för ändamålet, enligt den senaste vetenskapliga och tekniska kunskapen.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning

Mark- och miljööverdomstolen delar Naturvårdsverkets bedömning att det är avfallets inneboende egenskaper och inte en riskbedömning kring påverkan på omgivningen som ska göras i samband med bedömningen av om avfallet har några farliga egenskaper och klassificeringen av avfallet.

Genom förordning (EU) 2017/997 har det skett en anpassning av metodiken för hur HP 14 ekotoxiskt ska utvärderas till gällande kemikalielagstiftning, bl.a. CLP-förordningen och de ämnen som där klassificerats som farliga för vattenmiljön. Förordningen innehåller beräkningsmetoder som utgår från avfallets innehåll av ämnen som enligt CLP-förordningen klassificerats medföra akut fara eller fara för skadliga långtidseffekter för vattenmiljön.

Vid tester ska för ändamålet relevanta testmetoder enligt testförordningen eller andra internationellt erkända testmetoder och riktlinjer tillämpas. Fastställda harmoniserande testmetoder saknas dock för närvarande. Enligt Kommissionens tillkännagivande 2018/C 124/01 om teknisk vägledning om klassificering av avfall (tillkännagivandet) ansvarar medlemsstaterna, fram till dess att ytterligare EU-vägledning finns, för att besluta från fall till fall om godtagbarhet och tolkning av resultat från ekotoxikologisk karaktärisering av avfall med användning av biotester. I tillkännagivandet anges vidare att resultat från laktester inte är generellt användbara för faroklassificering av avfall annat än för HP 15. Naturvårdsverket har även påtalat att i det fall laktester används ska metoderna baseras på metodik eller hänvisningar via OECD och ECHA-vägledningar.

Bolaget har inte använt de beräkningsmetoder som anges i förordningen utan istället använt testmetoder/gjort en riskanalys utifrån tester. När det gäller laktesterna har det inte framkommit att dessa har utförts enligt de riktlinjer som anges i bilaga IV till vägledningen utan bolaget har använt en äldre metod, som bygger på jämförelser av utspädda halter i lakvattnet. Inte heller för biotesterna har det framkommit att dessa uppfyller kraven enligt de ändringar i lagstiftningen som gjorts under 2017.

Bolagets ansökan och miljökonsekvensbeskrivning har i huvudsak utgått från att järnsanden ska bedömas som en biprodukt. Bolaget har även redovisat grunden för en avfallsklassificering för det fall järnsanden ska betraktas som avfall. Underlaget har inte omfattat ändringarna i lagstiftningen. Av bolagets tekniska beskrivning framgår totalhalten för ett antal ämnen som förekommer i järnsanden. För zink och koppar förekommer i halter som överstiger 2 500 mg/kg vilket motsvarar gränsvärdet för att avfall ska klassificeras som farligt enligt HP 14, såvitt avser långtidseffekter i akvatisk miljö.

När ett avfall ska användas för anläggningsändamål krävs att avfallet är lämpligt för ändamålet och att användningen inte medför skada eller risk för skada på människors hälsa eller miljön. Det ställs därvid höga krav på kunskap om materialet har några farliga egenskaper för att säkerställa att hanteringen inte skadar eller orsakar risk för skada på miljön. EU-domstolens avgörande C147/15 Mastrodonato ger ytterligare stöd för att en redovisning av avfallets egenskaper måste göras enligt den senaste ändringen av avfallsreglerna som har anpassats utifrån den senaste tekniska och vetenskapliga utvecklingen.

Oavsett hur järnsanden ska klassificeras befriar detta inte innehavaren från att utreda om avfallet uppvisar några farliga egenskaper. Enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning ger det underlag bolaget presenterat i målet inte tillräcklig information för att kunna bedöma järnsandens farliga egenskaper i vattenmiljön. Mot denna bakgrund bedömer Mark- och miljööverdomstolen att bolaget inte har visat att järnsanden är lämplig för ändamålet och att utfyllnaden kan ske utan skada eller risk för skada på miljön. Det saknas därför förutsättningar att ge tillstånd till återvinning av järnsanden genom utfyllnad av vattenområdet. Vid denna utgång saknas det anledning att pröva om övriga förutsättningar för ett tillstånd är uppfyllda.

Sammanfattning

Mark- och miljööverdomstolen har bedömt att järnsanden har sådana lakningsegenskaper att användning som fyllnadsmaterial i vatten kan leda till allmänt negativa följder för miljön och att järnsanden därför inte uppfyller biproduktskriteriet i 15 kap. 1 § andra stycket p 4 miljöbalken. Järnsanden ska därför anses vara avfall vid den nu aktuella användningen. Mark- och miljööverdomstolen har vidare funnit att det underlag bolaget har presenterat i målet inte ger tillräcklig information för att bedöma järnsandens farliga egenskaper i vattenmiljön. Bolaget kan därför inte anses ha visat att järnsanden är lämplig för ändamålet och att utfyllnaden kan ske utan skada eller risk för skada på miljön. Ansökan ska således avslås redan på denna grund.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2020-03-20

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Henrik Löv, tekniska rådet Yvonne Eklund, hovrättsrådet Ulf Wickström, referent, och tf. hovrättsassessorn Erik Stålhammar.

Föredragande har varit Fannie Finnved.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-11-08
meddelad i
Umeå

Mål nr M 1513-17

SÖKANDE

Boliden Mineral Aktiebolag, 556231-6850, 932 81 Skelleftehamn

Ombud: Bolagsjurist D G

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Västerbottens län, 901 86 Umeå
2. Bygg- och miljönämnden i Skellefteå kommun, 931 85 Skellefteå
3. Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
4. Kuusakoski Sverige AB, 556569-2414, Järnvägsleden 91, 932 33 Skelleftehamn

SAKEN

Tillstånd till utfyllnad i vattenområde vid Rönnskär, Skellefteå kommun

Avrinningsområde: Bottenviken (001)

Koordinater (SWEREF 99 TM)

N: 7185899 E: 799668

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen, som godkänner den i målet ingivna miljökonsekvensbeskrivningen, ger Boliden Mineral AB tillstånd enligt miljöbalken att inom fastigheten Skelleftehamn 2:15 i Skellefteå kommun fylla ut i vattenområde genom att anlägga en 630 meter lång vall med krön på nivå +4,8 meter i RH2000 (+4,0 meter i Rönnskärs lokala mätsystem) och innanför vallen fylla ut med ca 230 000 m³ järnsand till en slutlig höjd av +2,8 meter i RH2000 (+2,0 meter i Rönnskärs lokala höjdsystem), i enlighet med domsbilaga 1 och 2.

Dok.Id 288563

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138 901 04 Umeå	Nygatan 45	090-17 21 00 E-post: mmd.umea@dom.se www.domstol.se	090-77 18 30	måndag – fredag 08:30–16:30

Villkor

Allmänt villkor

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor ska den tillståndsgivna verksamheten – inbegripet åtgärder för att minska störningar för omgivningen – bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget uppgett eller åtagit sig i ansökningshandlingarna eller i övrigt i målet.

Anläggningens konstruktion

2. I anslutning till farleden – det område som markerats med sektion 1A i domsbilaga 1 – ska vallen mot havet anläggas så att den blir stabil utan omlagring av i vallen ingående material.

3. Vallens erosionsskydd ska underhållas så att krönbredden i nivån + 2,8 m (RH 2000) ska vara minst 5 m.

4. En betongmadrass ska anläggas på insidan av vallen för att motverka flödet av vatten mellan havet och befintligt och utbyggt landområde.

5. Området som fylls ut med järnsand ska, inom fyra år från att området börjar fyllas ut, förses med dagvattenuppsamling och täckas med hårdgjord yta. Bolaget ska meddela tillsynsmyndigheten när utfyllnaden med järnsand påbörjas.

6. När utfyllnaden genomförs ska det på området finnas ett upplag om ca 5000 m³ stenar lämpade för underhåll av vallens erosionsskydd.

Utsläpp till vatten

7. När området innanför vallen fylls med järnsand ska vatten som trängs undan samlas upp. Det undanträngda vattnet får därefter inte, utan föregående rening i reningsverket, släppas till recipient om halterna vid minst två på varandra följande prov överskrider

Koppar	0,10 mg/l
Bly	0,10 mg/l
Zink	1,0 mg/l
Arsenik	1,0 mg/l
Nickel	0,20 mg/l
Kadmium	0,010 mg/l
Kvicksilver	0,0040 mg/l

Provtagning ska ske minst en gång varje vardag. Tillsynsmyndigheten får meddela undantag i fråga om frekvensen av provtagningen.

Grumling

8. Vid anläggandet av vallen ska grumlande arbeten avbrytas om halten av suspenderade ämnen överstiger 50 mg/l på ett avstånd av 100 meter i plymens riktning mätt från den grumlande verksamheten. Arbetena får återupptas om grumlingsbegränsande åtgärder vidtas så att den nämnda halten fortsättningsvis kan innehållas. Kontroll av villkorsuppfyllnaden får ske även genom turbiditetsmätning.

Provtagning ska ske dagligen. Tillsynsmyndigheten får meddela undantag i fråga om frekvensen av provtagningen.

Buller

9. De riktvärden som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser (NFS 2004:15) ska följas. Arbetsmoment som kan medföra plötsliga ljud ska utföras dagtid. Undantag kan medges av tillsynsmyndigheten.

Kontrollprogram

10. Tillståndshavaren ska senast tre månader innan tillståndsgivna arbeten påbörjas, till behörig tillsynsmyndighet redovisa ett kontrollprogram som möjliggör en bedömning av om villkoren följs och av om tillståndshavarens åtaganden i övrigt efterlevs. Kontrollprogrammet ska inkludera en del om kvalitetskontroller under

bygg- och anläggningskedet. I kontrollprogrammet ska anges mätmetoder, mätfrekvens och utvärderingsmetoder.

Särskilt för sjöfarten

11. Senast fem veckor innan anläggningsarbeten som kan påverka sjöfarten påbörjas, ska detta meddelas till Sjöfartsverket lotsområde Luleå samt ufs@sjofartsverket.se (Ufs-redaktionen).

12. Vallens inklusive erosionsskyddets konstruktion får inte påverka farleden. Arbetsområdet ska märkas ut i syfte att förhindra påsegling.

13. Efter genomfört arbete ska alla förändringar (vall och utfyllnad) geodetiskt bestämmas och bottenpografien (utfyllnad under vattenyta) sjömätas enligt internationell standard FSIS-44, samt rapporteras in via ufs@sjofarts-verket.se för införande i sjökort.

Igångsättningstid

Den miljöfarliga verksamheten ska ha satts igång inom 5 år från det att denna dom har vunnit laga kraft, annars förfaller tillståndet i de delarna.

Arbetstid

De vattenarbeten som avses med tillståndet ska vara utförda senast 10 år från det att denna dom har vunnit laga kraft, annars förfaller tillståndet.

Oförutsedda skador

Anspråk enligt 24 kap. 13 § miljöbalken i anledning av oförutsedda skador får framställas inom 5 år från utgången av den ovan bestämda arbetstiden.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen ändrar inte vad som genom beslut den 1 augusti 2017 har bestämts om prövningsavgift.

Rättegångskostnader

Boliden Mineral Aktiebolag ska ersätta Länsstyrelsen i Västerbottens län för dess kostnader i målet med 68 450 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för denna dom tills betalning sker.

INNEHÅLL

SAKEN.....	1
DOMSLUT.....	1
YRKANDEN.....	8
ANSÖKAN	9
Syfte, ansökans omfattning	9
Lokalisering, planförhållanden, omgivningsförhållanden.....	11
Verksamhetsbeskrivning	12
Rådighet.....	13
Ersättningar och oförutsedd skada	14
Miljökonsekvenser	14
Samråd.....	15
Tillåtlighetsfrågor	16
Kontroll	19
Åtaganden.....	19
INKOMNA YTTRANDEN	20
Bygg- och miljönämnden	20
Avfall eller biprodukt	20
Halter i undanträngt vatten	21
Kontrollprogram.....	21
Hårdgörande av yta	22
Efterbehandling	22
Miljömål	22
Länstyrelsen	23
Avfall för anläggningsändamål	23
Grunling vid anläggningsarbeten för vall.....	23
Vallen med tätskikt.....	23
Kylvattenledningen för Rönnskärsverken	24
Utfyllning medjärnsand.....	24
Miljökvalitetsnormer för vatten.....	24
Efterbehandlande åtgärder.....	25
Hårdgörande av ytan på utfyllnaden	25
Kontrollprogram.....	26

Järnsand för anläggningsändamål, prövning enligt 9 kap. MB	26
Miljö kvalitetsnormer för vatten	26
Naturvårdsverket	26
Avfall eller biprodukt	27
Miljö kvalitetsnormer för vatten	27
Kuusakoski	27
BOLAGETS SVAR	28
Påverkan på sjöfarten	28
Avfall eller biprodukt	28
Produktvalsprincipen och giftfri miljö	29
Rening av undanträngt vatten	29
Vallens tätskikt	30
Miljö kvalitetsnormer	31
Hårdgörande av yta	32
Kontrollprogram	33
Efterbehandling	33
DOMSKÄL	34
Prövningens omfattning och avgränsning	34
Miljökonsekvensbeskrivningen	34
Tillåtlighet och tillstånd	35
Rådighet	35
Samhällsekonomisk nytta	35
Miljö kvalitetsnormer för vatten	35
Tillstånd	35
Villkor och åtaganden	35
Igångsättningstid, arbetstid och oförutsedd skada	41
Prövningsavgift	42
Rättegångskostnader	42

BAKGRUND

Bolaget äger smältverket Rönnskär som ligger i Skelleftehamn i Skellefteå kommun. Smältverket är beläget på en ö i Bottenviken, som successivt har byggts ut genom utfyllnad i omgivande vattenområde. Vid smältverket finns nu behov av ytterligare ytor för expansion och utveckling. Bolaget ansöker därför om att få utöka befintligt industriområde genom en utfyllnad mot havet.

Verksamhet vid smältverket har tillståndsprövats av mark- och miljödomstolen och i deldom den 29 juni 2012 i mål nr M 1012-09 gavs tillstånd bl.a. till att anlägga en ramp till ett djupt bergförvar för avfall i anslutning till Rönnskärs industriområde, i deldom den 5 juli 2013 i samma mål gavs ett nytt grundtillstånd för verksamheten vid Rönnskär, inklusive djupt bergförvar. Sistnämnda deldom överklagades till Mark- och miljööverdomstolen, som i dom den 27 juni 2014 mål nr M 7429-13 ändrade vissa villkor.

YRKANDEN

Boliden Mineral AB (härefter Boliden eller bolaget) yrkar tillstånd enligt miljöbalken till utfyllnad i vattenområde öster om Rönnskärs industriområde genom anläggande av en vall och utfyllnad innanför vallen med järnsand, i huvudsaklig överensstämmelse med skissen i Bilaga A (i ansökan), samt att

- a) arbetstiden för den i tillståndet medgivna vattenverksamheten bestäms till 10 år från det att tillståndsdomen har vunnit laga kraft,
- b) igångsättningstiden för den i tillståndet medgivna miljöfarliga verksamheten bestäms till 5 år från det att tillståndsdomen har vunnit laga kraft,
- c) tiden för framställande av anspråk i anledning av oförutsedd skada bestäms till 5 år räknat från arbetstidens utgång,
- d) mark- och miljödomstolen godkänner den till ansökan fogade miljökonsekvensbeskrivningen.

Boliden har också föreslagit att tillståndet förenas med villkor, huvudsakligen i enlighet med vad som anges i domslutet. Se närmare under rubriken Villkor i domskälen.

Naturvårdsverket har begränsat sitt yttrande till frågan om klassificering av järnsanden som avfall eller biprodukt och frågan om risken för påverkan som användningen av järnsand för utfyllnad i vattenområde kan ha på miljö kvalitetsnormer för vatten. Naturvårdsverket anser att järnsanden bör klassificeras som avfall för den aktuella användningen och att verksamheten inte kan tillåtas om den aktuella utfyllnaden med järnsand medför ökade halter av de särskilt förorenande ämnena koppar och zink i Skellefteåbukten.

Länsstyrelsen tillstyrker ansökan och godtar i huvudsak bolagets förslag till villkor. På några punkter har bolaget och länsstyrelsen olika uppfattningar om villkorens exakta innehåll, detta anges närmare nedan under rubriken Villkor. Även länsstyrelsen har haft synpunkter på klassificeringen av järnsand som avfall eller biprodukt och anser att järnsanden ska klassificeras som avfall.

Bygg- och miljönämnden tillstyrker ansökan, men uppger att man vill att domstolen prövar frågan om järnsanden ska klassificeras som avfall eller biprodukt för den avsedda användningen.

Kuusakoski Sverige AB har, som talan slutligen har bestämts, ingen erinran mot den ansökta åtgärden.

ANSÖKAN

Syfte, ansökans omfattning

Den planerade verksamheten innebär utbyggnad av Rönnskärs industriområde med c:a 42 000 m² ny markyta som tillskapas genom utfyllnad i vattenområde utanför Rönnskär. Utfyllnaden kommer att ske i vattenområdet direkt öster om befintligt industriområde. Det finns flera motiv till den planerade utbyggnaden av verksamhetsområdet vid Rönnskär. Framför allt finns ett behov av utökat utrymme

för slagghantering. Den nuvarande hanteringen av material vid slaggramperna, som är lokaliserade till östra delen av Rönnskär, är förknippad med risker ur arbetsmiljösynpunkt. I dagsläget hanteras dessa risker men det innebär negativa konsekvenser för produktionen. Slagghanteringen behöver generellt ett större verksamhetsutrymme. Dessutom skulle ett ökat avstånd till havet minska risken för att havsvatten kommer i kontakt med het slagg med de risker som detta medför. Med ny industriyta i nära anslutning till slagghanteringen möjliggörs också utökad skänkhantering av slagg.

Skänkhantering innebär kontrollerad utkylning av slaggen varvid olika metalliska faser kan särskiljas och processen göras mer sofistikerad.

Den planerade utbyggnaden av industriområdet, innebär också förbättrat erosionsskydd av stranden och ökad fysisk stabilitet i anslutning till en lagerplats för avfall (Östra dammen) som är belägen i anslutning till området.

Sammantaget bedöms den planerade utbyggnaden förbättra såväl yttre miljö som arbetsmiljö vid Rönnskärs östra del.

För närvarande har Rönnskär tillgång till det material som behövs för utbyggnaden. Pågående anläggande av ett djupt bergförvar på Rönnskär medför att det finns stora mängder bergmaterial att tillgå till en låg kostnad och utan krav på långa eller omfattande transporter. Biprodukten järnsand finns också att tillgå på Rönnskär. Under de närmaste åren kan den aktuella utfyllnaden därför genomföras på ett effektivt sätt både ur kostnadssynpunkt och ur naturresurssynpunkt.

Den planerade utfyllnaden utgör tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Som nämnts ovan kommer bergmaterial som uppkommer vid anläggande av djupt bergförvar att nyttiggöras för anläggande av utfyllnaden. Därtill kommer järnsand att användas innanför den vall som ska anläggas. Järnsand är en biprodukt i Rönnskärs verksamhet, varför användande av järnsand i sig inte är tillstånds- eller anmälningspliktigt enligt miljöbalken. Boliden vill ändå att

tillståndet ska ge Boliden en rätt att använda järnsand som anläggningsmaterial och ansöker därför om en frivillig prövning i den delen.

Ansökan avser anläggningsåtgärder som är fristående från Rönnskärs övriga verksamhet. Boliden kommer att anmäla till tillsynsmyndigheten om den färdigställda utfyllnaden utnyttjas för något ändamål som utgör en anmälningspliktig ändring av Rönnskärs industriverksamhet. Nyttjandet av den färdigställda utfyllnaden kommer inte att påverka Bolidens möjligheter att innehålla gällande villkor för industriverksamheten.

Ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen har utformats för att möjliggöra en prövning av projektets hela miljöpåverkan, oavsett vilken förprövningsplikt som gäller. Av senare års praxis följer att det är möjligt att reglera störningar som är hänförliga till miljöfarlig verksamhet, även om tillståndsplikt gäller enbart för vattenverksamhet (se t ex MÖD 2010:9, Citybanan). Den miljöaspekt som påtalats under samråds- och MKBförfarandet är framför allt den eventuella risken för miljöeffekter till följd av utlakning från järnsanden i utfyllnaden.

I miljökonsekvensbeskrivningen görs geografiska avgränsningar för beskrivning av påverkan från den planerade verksamheten. Beskrivningar av påverkan på grundvatten, natur- och kulturmiljö avgränsas till det direkta närområdet kring utbyggnaden medan påverkan på luft genom transporter beskrivs i ett regionalt perspektiv.

Lokalisering, planförhållanden, omgivningsförhållanden

Smältverket Rönnskär (även kallat Rönnskärsverken) har fått sitt namn efter ön Rönnskär, där huvuddelen av verksamheten är belägen. Rönnskär ligger ca 17 km sydost om Skellefteå tätort i Skellefteå kommun, Västerbottens län. Ön Rönnskär har under åren växt samman med den intilliggande ön Hamnskär genom att utfyllnader gjorts när verksamheten expanderat. Idag är ytan ungefär tre gånger så stor som de två ursprungliga öarna en gång var.

Avståndet från den planerade utfyllnaden till närmaste tätort, Skelleftehamn, är ca 3,4 km och till Bureå som ligger söder om Rönnskär, på andra sidan Skelleftebukten, är det drygt 5 km fågelvägen. Till lotsstationen vid Skellefteåhamn är avståndet ca 1 km i riktning mot norr och till fyrplatsen Gåsören, som är närmsta bebyggelsen åt öster, är det ca 1,5 km. Närmsta bostadsbebyggelse ligger på östra sidan av Hamnskär ca 2,7 km från den planerade utbyggnaden.

Den planerade utfyllnaden kommer att ske inom fastigheten Skelleftehamn 2:15 som ägs av Boliden. Området är planlagt som industriområde enligt gällande detaljplaner (dnr 2482K-P 1 0/90 och dnr 2482K-P28/14).

En farled för sjöfart, av Transportstyrelsen utpekad som riksintresse för kommunikation, löper ca 90 meter norr om den planerade utbyggnaden. Vattenområdet kring Rönnskär är av Havs- och vattenmyndigheten utpekad som riksintresse för yrkesfiske. Det finns inga Natura 2000-områden i den planerade utbyggnadens närhet.

Verksamhetsbeskrivning

Den planerade verksamheten innebär utbyggnad av Rönnskärs industriområde med ca 42 000 m² ny markyta som tillskapas genom utfyllnad i vattenområde.

Utfyllnaden kommer att ske i vattenområdet direkt öster om befintligt industriområde. Den utökade markytan möjliggör fortsatt utveckling av verksamhetens slagghantering med indirekta positiva effekter på produktkvalitet, energiförbrukning och arbetsmiljö.

Den planerade vattenverksamheten omfattar anläggande av en 630 m lång vall i nord-sydlig riktning med erosionsskydd mot havet i öster. Som byggnadsmaterial för vall och erosionsskydd används sprängsten som uppkommer vid pågående bygge av djupt bergförvar för farligt avfall. Innanför vallen sker utfyllnad med ca 230 000 m³ järnsand, som är en biprodukt i Rönnskärs verksamhet. På vallens insida anläggs en betongmadrass som tätskikt innan fyllnadsmassor påförs. Syftet med tätskiktet är att minimera det direkta vattenutbytet mellan havet och befintliga och nya fyllnadsmassor.

I samband med anläggande av vallen kan det finnas behov av grumlingsdämpande åtgärder, t.ex. siltgardin eller "luftfrida", om betydande grumling uppstår.

Vallkonstruktionen kommer att utformas med förstärkt erosionsskydd mot farleden i norr och vallen mot öster kommer att uppföras med en dynamiskt stabil konstruktion, vilket innebär omlagring av material tills en stabil S-form utvecklats.

Erosionsskyddet mot havet i öster kan underlätta efterbehandling av närliggande delar av Rönnskärs industriområde. Den planerade utbyggnaden ligger i nära anslutning till lagerplatsen Östra dammen som bolaget avser att avveckla och efterbehandla. De nya markområden med erosionsskydd som utbyggnaden tillför ger ett ökat skydd för Östra dammen jämfört med nuvarande förhållanden.

Utbyggnaden kommer även att underlätta för kommande saneringsarbeten vid Östra dammen.

Resultat från geotekniska undersökningar som utförts i arbetsområdet visar att havsbotten i området i huvudsak utgörs av morän. Ett mindre område med lösa avlagringar med siltig sand har påträffats men det bedöms inte finnas behov av muddring för att säkerställa vallens stabilitet. I syfte att utveckla eventuella sättningar föreslås en liggtid om ca 1 år för vallen innan betongmadrass och fyllnadsmassor påförs.

När området innanför vallen fylls ut med järnsand kommer det att finnas möjlighet att pumpa och samla upp vatten som trängs undan. Vid behov kommer uppsamlat vatten att föras till Rönnskärs reningsverk för rening. Vattnet kommer att ledas till reningsverket om det i något betydande avseende avviker från de haltvillkor som enligt Rönnskärs tillstånd gäller för vatten ut från centrala reningsverket.

Rådighet

Det vattenområde som berörs av den ansökta utfyllnaden återfinns inom fastigheten Skelleftehamn 2:15, vilken ägs av Boliden. Boliden har därmed erforderlig vattenrättslig rådighet.

Ersättningar och oförutsedd skada

Den ansökta vattenverksamheten kan inte befaras medföra någon påverkan på motstående intressen som skulle kunna motivera skade- eller intrångsersättning enligt 31 kap. miljöbalken. Skulle vattenverksamheten trots allt medföra skada, bör frågan om ersättning prövas enligt reglerna om oförutsedd skada. Boliden föreslår att tiden för framställande av anspråk på oförutsedd skada bestäms till fem år från utgången av arbetstiden.

Miljökonsekvenser

Verksamheten har av länsstyrelsen bedömts medföra betydande miljöpåverkan bland annat till följd av att området för den planerade utfyllnaden redan är förorenat och med hänsyn till risken för grumling och spridande av föroreningar t.ex. genom användandet av järnsand.

Sammanfattningsvis bedöms den planerade verksamhetens konsekvenser för mark- och grundvattenförhållanden som marginella. Industriområdet är sedan tidigare utbyggt genom utfyllnad med restprodukter från verksamheten. Varken stabilitet eller föroreningssituation förväntas försämrats av utfyllnaden.

I anläggningsskedet bedöms konsekvenserna för ytvatten som små. Den beräknade lakningen från järnsanden är som störst i anläggningsskedet. Boliden avser därför att omhänderta de bortträngda vattenmassorna i samband med utläggning av fyllnadsmassor. Efter färdigställandet av utfyllnaden bedöms påverkan på vatten som marginell. Det erosionsskydd som anläggs mot havet bedöms medföra positiva konsekvenser för ytvatten i ett längre tidsperspektiv eftersom utfyllnaden kan komma att underlätta efterbehandling av industriområdet. Den planerade utbyggnaden försvårar inte efterlevnad av gällande miljökvalitetsnormer för vatten, enligt resultat från utförda lakningsscenario.

Konsekvenserna för natur- och kulturmiljö bedöms som obetydliga jämfört med nollalternativet. Havsbotten vid utbyggnaden är sedan tidigare påverkad av intilliggande industri- och hamnverksamhet. Inga skyddade områden, reservat

och/eller Natura 2000-områden berörs av utbyggnaden. Verksamhetens konsekvenser för friluftsliv och rekreation bedöms som obetydliga.

Direkt norr om den planerade utfyllnaden löper en farled som är utpekad som riksintresse för kommunikation. Åtgärder kommer att vidtas för att motverka eventuella störningar från anläggningsarbetena på farleden, bland annat ska arbetsområdet märkas ut och byggbelysning anpassas. Erosionsskyddet kommer att förstärkas längs strandlinjen närmast farleden. Konsekvenserna för intilliggande verksamhet (sjöfarten) och riksintresset bedöms därför som små i anläggningsskedet och positiva efter färdigställandet och på längre sikt.

Konsekvenserna för närboende bedöms som små i anläggningsskedet till följd av risken för buller vid arbeten i vattenområdet. Efter färdigställandet bedöms inte påverkan på närboende förändras nämnvärt i jämförelse med nollalternativet.

De socioekonomiska konsekvenserna bedöms som positiva i anläggningsskedet till följd av ökade arbetstillfällen. Utbyggnaden innebär att biprodukter från Rönnskär nyttiggörs vilket bedöms som positivt ur ett hushållningsperspektiv.

Samråd

Inledande samråd har genomförts med Länsstyrelsen, Skellefteå kommun, Skellefteå hamn, Sjöfartsverket och Transportstyrelsen

Till utökat samråd inbjöds tolv myndigheter och sex organisationer/sakägare att delta. Av dessa inkom sju myndigheter med svar, varav två svarat att de valt att avstå från att yttra sig. Övriga fem har i sina yttranden lämnat i huvudsak mindre synpunkter, varav de mest omfattande från Skellefteå kommun och Naturvårdsverket som tagit upp frågan huruvida utfyllnadsmaterialet järnsand ska hanteras som avfall eller inte. Det utökade samrådet med inbjudan till möte kungjordes i lokalpressen. Vid samrådsmötet med allmänheten deltog elva personer. Under mötet ställdes frågor om bl.a. Rönnskärs verksamhet i stort, utbyggnaden specifikt och om utfyllnadsmaterialet järnsand.

Under våren 2017 genomfördes ett kompletterande samråd gällande en alternativ utformning av vallen, alternativ 1B (dynamisk stabil konstruktion). Samrådsgruppen var densamma som vid det utökade samrådet och kompletteringen kungjordes i lokalpressen. Yttrande inkom från sex myndigheter. Endast Sjöfartsverket har inkommit med nya synpunkter gällande inmätning av strandlinjen mm.

Tillåtlighetsfrågor

Kunskapskravet

Boliden har en särskild organisation för miljöfrågor och har genom erfarenhet god kunskap om hur människors hälsa och miljö ska skyddas i samband med såväl miljöfarlig verksamhet som vattenverksamhet. I de fall kunskap i specifika frågor saknas internt anlitas extern expertis. Bolaget har härmed tillräcklig kompetens för att anlägga den planerade utfyllnaden av vattenområde utan att skador eller olägenheter för människors hälsa eller miljön uppstår.

Försiktighetsregeln och bästa möjliga teknik

Boliden tillämpar försiktighetsprincipen genom att utforma utfyllnaden på ett långsiktigt hållbart sätt. Alternativa utformningar och material har utretts och den konstruktion som bedömts som säkrast ur ett långtidsperspektiv har valts. Vidare tillämpas försiktighetsprincipen genom de förslag till åtgärder som redovisas i den tekniska beskrivningen. Inom ramen för verksamhetens egenkontroll kommer kontroll och uppföljning att ske, detta gäller såväl byggfas som driftfas.

Produktvalsregeln

De kemikalier som kan komma att användas i projektet kommer att vara utvalda med hänsyn till produktvalsprincipen.

Hushållnings- och återvinningsregeln

Boliden uppfyller dessa principer genom att så långt som möjligt använda material som uppkommer inom pågående verksamhet på Rönnskär som byggnadsmaterial för utfyllnaden. Både järnsand och sprängsten uppkommer som biprodukt vid verksamheten på Rönnskär. Att använda material som finns på plats medför även kortare transporter.

Lokaliseringsregeln

Utfyllnaden planeras utföras i direkt anslutning till Rönnskärs befintliga industriområde. Området är redan kraftigt påverkat av industriverksamhet och utfyllnadens läge vid östra delen av Rönnskär bedöms som det mest lämpliga utifrån läge och geografi. Det finns ingen alternativ lokalisering för att komma till rätta med utrymmesbristen kring slagghanteringen, som sedan tidigare är lokaliserad till denna del av industriområdet. Utfyllnadens lokalisering medför också att det blir möjligt att tillgodose behovet av erosionsskydd mot havet i öster.

Efterbehandlingsregeln

Utfyllnaden utformas på ett sätt som inte ska skapa några framtida avhjälpandebehov. Utfyllnaden innebär i själva verket att befintligt avhjälpandebehov kan komma att minska eftersom industriområdets erosionsskydd mot havet förbättras och eftersom utbytet av vatten mellan havet och befintlig utfyllnad minskar.

Hushållningsbestämmelserna enligt 3 och 4 kap miljöbalken

Den planerade utbyggnadens påverkan på intilliggande farled, som är utpekad som riksintresse för kommunikation, bedöms som liten i anläggningsskedet till följd av risk för störning från byggbelysning och anpassningar kan krävas. Anläggningsskedet är övergående och konsekvenserna bedöms som obetydliga efter färdigställandet och på längre sikt.

Detsamma gäller utbyggnadens konsekvenser för riksintresset för yrkesfiske, där anläggningsskedet kan medföra viss påverkan till följd av grumling och åtgärder vidtas vid behov. Efter färdigställandet och på längre sikt förväntas inga konsekvenser för yrkesfisket.

Miljökvalitetsnormer, enligt 5 kap miljöbalken

Verksamhetens påverkan på miljökvalitetsnormer (MKN) har utretts i MKB:n, med särskilt fokus på MKN för vatten. Lakningsscenario har utförts där förväntad lakning från utfyllnaden har modellerats på kort och lång sikt. Sammanfattningsvis

visar utförda modellberäkningar att utbyggnaden inte försvårar att MKN för god ekologisk och kemisk status uppnås.

Områdesskydd enligt 7 kap miljöbalken

Inga skyddade områden eller Natura 2000-områden påverkas av den planerade utbyggnaden.

Artskydd enligt 8 kap miljöbalken

Den planerade utfyllnaden bedöms inte påverka enligt artsskyddförordningen skyddade arter. Området för utfyllnaden är sedan tidigare påverkat av industri- och hamnverksamhet.

Särskilda regler enligt 11 kap 6 § miljöbalken

Det bedöms vara samhällsekonomiskt motiverat att genomföra den planerade vattenverksamheten.

Syftet med vattenverksamheten är framför allt att skapa ökat utrymme för industriverksamhet och slagghantering. Genom att utöka markområdet kring slagghanteringen kan denna verksamhet utvecklas och förbättras avseende produktion, energiförbrukning och arbetsmiljö. Fördelar för både produktion och miljö uppkommer också i och med att industriområdets erosionsskydd förbättras i det mest utsatta läget mot havet i öster. Anläggandet av tätskikt innanför vallen innebär fördelar ur miljösynpunkt eftersom det minskar utbytet mellan havet och befintliga och nya fyllnadsmassor.

Kostnaderna för att genomföra utfyllnaden, inklusive hårdgörande av den markyta som därigenom tillskapas, beräknas till c:a 60 miljoner kronor. Några skador av betydelse bedöms inte uppkomma.

Sammantaget bedöms att vattenverksamhetens fördelar från allmän och enskild synpunkt med god marginal överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den (se 11 kap. 6 § miljöbalken).

Kontroll

Under anläggningsarbetet utförs kvalitets- och utförandekontroll på ingående material och utförda arbeten. Regelbunden kontroll av vallen och strandlinjen bör fortgå tills den förväntade S-profilen har utvecklats. Mätningar kommer att genomföras och rapporteras till Sjöfartsverket. När den slutliga S-profilen har utvecklats ska strandlinjen och bottenpogografen bestämmas enligt internationell standard FSIS-44. Slutlig mätning rapporteras till Sjöfartsverket för att möjliggöra införande i sjökort.

Under anläggningsskedet kommer kontroller utföras avseende undanträngt vatten som vid behov kommer att renas i befintligt reningsverk. Genom okulär kontroll övervakas anläggandet av vallen för att se om betydande grumling uppstår.

Kontroll av vattenområdet runt Rönnskärsverken sker fortlöpande enligt gällande kontrollprogram. Ingen ytterligare kontroll av recipienten föreslås till följd av den nu sökta verksamheten.

Åtaganden***Generellt***

- Betongmadrass eller motsvarande tätning ska anläggas på insidan av vallen för att motverka flödet av vatten mellan havet och befintligt och utbyggt landområde.
- Hårdgjord yta med dagvattenuppsamling på utfyllnadsområdet.
- Vallen anläggs så att den fungerar som erosionsskydd mot havet.
- Hushålla med naturresurser genom att använda biprodukter från egen verksamhet.
- Kontrollprogram inges till tillsynsmyndigheten innan arbetena påbörjas.

Byggtiden

- Vid anläggande av vall, kontrollera grumling och vid behov vidta åtgärder.
- Naturvårdsverkets riktvärden för buller från byggplatser ska innehållas.
- Arbetsmoment som kan komma att medföra plötsliga ljud ska som regel utföras dagtid.

- Vid utfyllnad med järnsand, kontrollera undanträngt vatten och vid behov behandla detta.

Underhåll av erosionsskyddet

- Vallens erosionsskydd underhålls så att krönbredden i nivån + 2 m i Rönnskärs lokala höjdsystem ska vara minst 5 m.
- När utfyllnaden genomförs anläggs ett upplag om c:a 5 000 m³ stenar lämpade för underhåll av vallens erosionsskydd.

Särskilt för sjöfarten

- Vid detaljprojektering säkerställs att det föreslagna erosionsskyddets konstruktion inte påverkar farleden. Konstruktionen ska hålla för den påverkan/erosion som passerande fartyg kan medföra.
- I enlighet med yttrande från Sjöfartsverket åtar sig Boliden följande åtgärder:
 - Märka ut arbetsområdet i syfte att förhindra påsegling.
 - Anpassa belysning (vid anläggande och efter färdigställande) för att inte blända sjöfarande eller påverka funktionen på de ljuspunkter som är avsedda för sjöfartens navigation.
 - Senast fem veckor innan anläggningsarbeten som kan påverka sjöfarten påbörjas, meddela detta till Sjöfartsverket lotsområde Luleå samt ufs@sjofartsverket.se (Ufs-redaktionen).
 - Efter genomfört arbete ska alla förändringar (vall och utfyllnad) geodetiskt bestämmas och bottenpogografen (utfyllnad under vattenyta) sjömätas enligt internationell standard FSIS-44, samt rapporteras in via ufs@sjofartsverket.se för införande i aktuella sjökort.

INKOMNA YTTRANDEN

Bygg- och miljönämnden

Avfall eller biprodukt

Bygg- och miljönämnden anser att det är viktigt att frågan om järnsand ska anses vara avfall eller biprodukt prövas i den avsedda användningen. Enligt andra domar

inom området ska denna fråga avgöras i varje enskilt fall. De domar som finns i dag behandlar användning av järnsand för fyllning i gruva samt under huskropp vilket inte är jämförbart med den nu beskrivna användningen. För att en restprodukt ska kunna klassificeras som en biprodukt måste samtliga krav i 15 kapitlet 1 § andra stycket miljöbalken vara uppfyllda.

Om domstolen gör bedömningen och kommer fram till att järnsanden är att anse som en produkt bör produktvalsprincipen gälla och den bästa produkten användas. Eftersom sökande hävdar att järnsanden är en produkt skulle ansökan behöva kompletteras med ett utförligare resonemang kring detta. Det kan finnas andra material i närområdet som skulle kunna vara ett bättre alternativ ur miljösynpunkt. I den livscykelanalys som finns med i ansökan anges att om järnsand används ökar miljöpåverkan för marin ekotoxicitet. Det är framförallt riskerna för ökad påverkan på ytvatten och risken att inte klara miljökvalitetsnormen för vatten som behöver klarläggas och prövas.

Halter i undanträngt vatten

Bygg- och miljönämnden anser att det är viktigt, om tillstånd till verksamheten lämnas, att det tydligt framgår vilka halter som det undanträngda vattnet får innehålla innan det behöver renas samt hur mängden föroreningar i detta vatten ska räknas.

Kontrollprogram

Om tillstånd till verksamheten medges anser bygg- och miljönämnden att det kan finnas behov av att kontrollprogrammet utökas med kontroller under anläggningskedet närmare vallen än dagens provtagningspunkter. Övervakning kan behövas av t.ex. metaller och påverkan från grumling. Resultatet från den sedimentprovtagning som redovisas visar att metallhalterna i vissa punkter där vallen planeras byggas är förhöjda. Förorenade partiklar kan därmed komma i rörelse. Det nämns heller inget i ansökan om kontroll i driftsskedet med avseende på t.ex. lakning av metaller. Kontroll av ytans täthet behöver också ingå i ett framtida kontrollprogram.

Hårdgörande av yta

Om tillstånd till verksamheten medges är det viktigt att den skapade ytan hårdgörs så snart som möjligt efter fyllnaden med järnsand och att ytan blir tät för att förhindra inträngning av vatten i fyllnadsmaterialet. Morän känns i det här sammanhanget inte som ett bra alternativ då moränen skulle kunna medföra större genomströmning av vatten genom utfyllnaden jämfört med andra, mindre genomsläppliga material. Ytan behöver också förses med ett material som är beständigt över tid så att inte vattengenomströmningen i fyllningen ökar med tiden.

Efterbehandling

Bygg- och miljönämnden håller inte med i verksamhetsutövarens inställning att utfyllnaden är en del i efterbehandlingen av området utan att det istället skapas ytterligare ett område som kommer att behöva ingå i en framtida efterbehandling.

Miljömål

Det är viktigt att i frågan om användning av järnsand behöver miljömålen beaktas. Användning av avfall i anläggningsändamål kan påverka många av målen. Giftfri miljö och God bebyggd miljö är två mål där det finns en tydlig koppling till återvinning av avfall. Enligt miljömålet Giftfri miljö ska halterna av ämnen som förekommer naturligt i miljön vara nära bakgrunds nivåerna. Halterna av naturfrämmande ämnen i miljön ska vara nära noll och deras påverkan på ekosystemen ska vara försumbara.

Särskilt farliga ämnen, som kvicksilver, kadmium och bly, ska fasas ut ur kretsloppet och för farliga ämnen som inte omfattas av krav på utfasning ska riskminskning ske, t.ex. genom utbyte mot mindre farliga ämnen eller minskad användning. Utifrån detta perspektiv är bygg- och miljönämnden tveksam till att järnsand, ur miljösynpunkt, är det bästa materialet att använda.

Om domstolen skulle göra bedömningen att järnsand betraktas som en biprodukt har nämnden i sitt tidigare yttrande menat att produktvalsprincipen bör beaktas och den bästa produkten användas. Detta har Boliden bemött och bland annat hänvisat till den livscykelanalys som gjorts. I livscykelanalysen jämförs miljönytta/ miljöpåverkan om järnsand används som fyllnadsmaterial till utbyggnaden av

Rönnskärs industriområde eller om det skickas på deponi, och bergkross istället används som fyll. Bolaget redovisar ett antal miljöpåverkanskategorier som ger lägre miljöpåverkan om man använder järnsand som fyllnadsmaterial istället för att lägga det på deponi. Nämnden kan dock inte se att miljömålet Giftfri miljö beaktas.

Länsstyrelsen

Avfall för anläggningsändamål

Länsstyrelsen anser att användningen av järnsand för anläggningsändamål i förevarande mål är att klassa som avfall enligt 15 kap. 1 § Miljöbalken. Avfall kan användas för anläggningsändamål men kräver en prövning av materialets lämplighet för varje enskild anläggning. Därför omfattas aktuell prövning även av 29 kap. 34 § miljöprövningsförordningen.

Grumling vid anläggningsarbeten för vall

Där vallen ska anläggas finns förhöjda halter av metaller i sedimenten och tecken på ras från befintliga utfyllnader. Även om sedimenten är relativt fasta då det är morän, finns det en risk att förorenande partiklar kan komma i rörelse i samband med anläggningsarbetet. Sökanden skriver att grumlingsbegränsande åtgärder kan vidtas ”vid behov”, t.ex. siltgardin eller luftrida. Det är viktigt att fånga in grumlande partiklar med tanke på föroreningssituationen och att suspenderade ämnen inte bör överstiga 25 mg/l över bakgrundsvärdet. Eftersom detta inte är en ackumulationsbotten kommer suspenderat material att transporteras längre ut istället för att sedimentera i närområdet. Därför krävs det villkor för att minimera grumling.

Vallen med tätskikt

Sökanden har beskrivit uppbyggnaden av sprängstensvall som tillåts omlagras till en dynamisk stabil konstruktion i S-form. I nordöstra hörnet kommer den dock inte tillåtas erodera ut till en S-form, för att minimera risk för påverkan på farleden. Länsstyrelsen är positiv till detta förslag på uppbyggnad av vallen. Det är dock något oklart i handlingarna om den stabila S-formen har infunnit sig på 1 år (vilotiden) eller om materialet i vallen kommer att fortsätta omlagras efter att utfyllnaden är klar.

Som tätskikt har sökanden valt betongmadrass som anläggs efter 1 år när vallen hunnit sätta sig. Eftersom betongmadrassen är känslig för sättningar är det mycket viktigt med kontroll. Det finns inte heller någon beskrivning om risk för sprickor.

Kylvattenledningen för Rönnskärsverken

Rönnskär har ett kylvattenintag från havet som påverkas av utfyllnaden vilket innebär att det måste förlängas. Sökanden planerar att dra det genom den nya utfyllnaden och vallen med betongmadrassen. MKB:n saknar en redogörelse av vilka risker/konsekvenser denna metod har.

Utfyllning med järnsand

Det är positivt att det undanträngda vattnet inom utfyllnaden kommer att omhändertas för bedömning av reningsbehovet och kan renas i befintligt vattenreningsverk, speciellt med tanke på att stor utlakning sker under det första året, i anläggningsskedet. Det är dock oklart hur denna kontroll kommer att ske. Länsstyrelsen gör bedömningen i nuläget att allt vatten behöver renas.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

I MKB:n redogör sökanden för påverkan på miljö kvalitetsnormerna. Ifall MKN_{Ar} ska jämföras med uppmätta halter behöver sökanden beräkna årsmedelvärden. Gränsvärdena för MKN_{Ar} är framtagna utifrån ett sådant bedömnings sätt och inte för att jämföra enskilda uppmätta halter. Det blir missvisande att säga att MKN_{Ar} "överskrider vid enstaka tillfällen". De ämnen som har gränsvärden i form av MKN_{Max} (bly, kadmium, nickel och arsenik) kan dock fortsätta presenteras i den formen, eftersom de gränsvärdena är framtagna utifrån akut toxicitet.

Sökanden menar att påverkan på vattenmiljön blir marginell när järnsand används som utfyllnadsmaterial, och skriver att lakningsscenario visat att utfyllnaden inte försvårar att MKN uppnås. Länsstyrelsen menar dock att siffrorna i ansökan indikerar på att det finns en risk för försämring och att MKN riskerar att inte kunna följas.

Halttillskotten i ansökan har beräknats utifrån en antagen spädning på 4000 gånger. Den faktiska spädningen är sannolikt större enligt resonemanget kring vattenomsättning.

MKN ska inte ses som utsläppsgränser utan halter som inte ska överskridas i vattenförekomsten. Sökanden behöver redovisa beräknade halter i recipienten före och efter halttillskottet och jämföra dem med gränsvärdena enligt gällande föreskrifter (HVMFS 2015:4).

Statusen för koppar och zink är redan måttlig i Skelleftebukten och åtgärder behöver sättas in för att minska halterna. Planerad verksamhet kommer enligt beräkningar att medföra ett halttillskott i mätpunkten ”Gåsören inre”. Det finns ett försämringsförbud i direktivet som gör att halterna i recipienten inte får öka. Det s.k. ”försämringsförbudet” gäller från den nuvarande nivån, dvs. ingen försämring är tillåten. Eftersom halterna i recipienten redan idag överskrider MKN_{Ar} innebär det att man inte kan tillåta en ökning av halterna. Försämringsförbudet innebär att även ett litet halttillskott leder till att MKN för vatten inte följs.

Sökanden jämför läckaget från utfyllnaden med Rönnskärsverkets utsläpp. Det är dock den höga belastningen som lett till en sänkt status och att halterna inte får öka.

Efterbehandlande åtgärder

Sökanden framför att planerad åtgärd med tätskikt kommer att minska riskerna för utlakning av metaller från de östra delarna av industriområdet, vilket är positivt i förhållande till nollalternativet. Länsstyrelsen vill dock understryka att alla frågor om efterbehandlande åtgärder prövas och avgörs inom utredningsvillkor 11 (U11) i bolagets grundtillstånd. Nu aktuellt tätskikt bedöms i huvudsak utifrån tillåtligheten för nu aktuell utfyllnad och ifall järnsand kan anses utgöra lämpligt material för denna utfyllnad.

Hårdgörande av ytan på utfyllnaden

I handlingarna framgår det att utlakning avtar efter att utfyllnaden belagts med asfalt. Sökanden anger att överytan kan bestå av asfalt, betong eller ev. packad

morän. Länsstyrelsen tycker inte att det är lämpligt med morän eftersom det minskar möjligheten att avleda dagvatten vilket då ökar infiltrationen.

Kontrollprogram

Det finns flera kritiska moment i planerad verksamhet, t.ex. sättningar i vallen, tätskikt och läckage av metallhalter. Därför finns det behov av att sökanden upprättar ett kontrollprogram innan planerad verksamhet påbörjas. Där ska det beskrivas hur kontroll/mätningar av olika villkor ska ske, när och vilka ytterligare skyddsåtgärder som behövs vid risk för överskridande. Referenspunkter ska vara väl motiverade. Övervakningen bör pågå minst 10 år efter byggtiden.

Järnsand för anläggningsändamål, prövning enligt 9 kap. MB

Länsstyrelsen anser alltjämt att järnsanden inte är en biprodukt utan ett avfall. Även om materialet klassats som ett avfall är det inget hinder mot att järnsanden kan användas i lämpliga konstruktioner. Varje anläggning måste dock prövas enligt 29 kap. 34 och 35 §§ miljöprövningsförordningen. I en sådan prövning kan vissa tekniska lösningar eller konstruktioner, som minskar materialets påverkan på miljön eller människors hälsa, tillgodoräknas vid en bedömning av materialets lämplighet. Om järnsand efter den prövningen anses lämpligt för en viss anläggning påverkar det dock inte Länsstyrelsens klassning av materialet enligt 15 kap. 1 § MB.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Sökanden har kompletterat handlingarna och visat att halterna i Skelleftebukten i stort sett blir oförändrade. Länsstyrelsen håller med om att den maximala haltökningen av zink inte kommer att kunna påvisas i recipienten. Sökanden menar att utbyggnaden inte kommer att försvåra uppfyllelsen av miljökvalitetsnormen i Skelleftebukten. Länsstyrelsen kan hålla med i denna bedömning, men konstaterar att andra åtgärder fortfarande behövs för att nå miljökvalitetsnormerna.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har begränsat yttrandet till att avse frågan om klassificering av järnsanden som avfall eller biprodukt och frågan om risken för påverkan som användningen av järnsand för utfyllnad i vattenområde kan ha på miljökvalitetsnormer för vatten. Sammanfattningsvis har verket anfört följande.

Avfall eller biprodukt

Naturvårdsverket anser att järnsand som används som utfyllnadsmaterial i vattenområde i det aktuella fallet bör klassificeras som avfall. Användningen bör därmed prövas som användning av avfall för anläggningsändamål enligt 29 kap. 34 § miljöprövningsförordningen (2013:251). Naturvårdsverket anser vidare att om den aktuella utfyllnaden med järnsand medför ökade halter av de särskilt förorenande ämnena koppar och zink i Skelleftebukten kan verksamheten inte tillåtas.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Naturvårdsverket understryker att tillstånd inte får ges till en verksamhet som ger en ökad förorening och som kan antas på ett inte obetydligt sätt bidra till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. 2 § första stycket 1 miljöbalken inte följs, om inte vissa förutsättningar i enlighet med 2 kap. 7 § tredje stycket miljöbalken är uppfyllda.

Den verksamhet som Boliden ansöker om tillstånd för, dvs. användning av järnsand för utfyllnad i vattenområde, planeras ske i ytvattenförekomsten Skelleftebukten. Den ekologiska statusen för den aktuella vattenförekomsten är dålig. Den kemiska statusen för vattenförekomsten uppnår inte god status. Måttlig ekologisk status respektive god kemisk ytvattenstatus för vattenförekomsten ska uppnås senast 2027. De befintliga halterna av de särskilt förorenande ämnena koppar och zink i vattenförekomsten överskrider redan halterna för god status. Naturvårdsverket anser därför att om utfyllnaden med järnsand som Boliden söker tillstånd för medför ökade halter av koppar och zink i vattenförekomsten, kan verksamheten inte tillåtas.

Kuusakoski

Kuusakoski är inte ägare till fastigheten Skelleftehamn 2:7 men nyttjanderätten är reglerad i arrendeavtal med fastighetsägaren Skellefteå kommun/Skellefteå Hamn. I egenskap av nyttjanderättshavare vill bolaget belysa att på grund av utfyllnadsområdets läge bedöms att det är möjligt, dock inte troligt, att vattenarbeten vid ofördelaktiga förhållanden, skulle kunna medföra tillfälliga hinder för fartygstrafik till och från Jubileumskajen under tiden som vattenarbeten utförs. Eventuella väntetider för fartyg är förenade med kostnader för bolaget. Bolaget har i egenskap av nyttjanderättshavare i övrigt inget att erinra mot den sökta verksamheten.

BOLAGETS SVAR*Påverkan på sjöfarten*

Boliden ser inte något realistiskt scenario där sjöfarten påverkas negativt. Utfyllnaden har utformats så att farleden utanför inte ska påverkas, varken av utfyllnaden som sådan eller av anläggningsarbetena. Till exempel anläggs vallen närmast farleden på ett sådant sätt att den blir stabil utan omlagring av i vallen ingående material.

Avfall eller biprodukt

Oenighet råder om huruvida järnsanden ska betraktas som en biprodukt eller ett avfall. Boliden anser att järnsanden är en biprodukt även vid nu aktuell användning. Bolidens ansökan innefattar ett yrkande om att få använda järnsand i utfyllnaden, oavsett om materialet betraktas som en biprodukt eller ett avfall. Yrkandet är inte begränsat till ett tillstånd enligt enbart 11 kap. MB. Boliden har i ansökan också angett att företaget frivilligt ansöker om prövning av användningen av järnsand som anläggningsmaterial. Vidare har ansökningshandlingarna, och särskilt MKB:n, utformats för att möjliggöra en prövning av anläggningsprojektet även som miljöfarlig verksamhet och det gäller särskilt användningen av järnsand.

Järnsand är en restprodukt till kopparframställningen på Rönnskär. Den tillverkas genom att den slagg som produceras vid kopparsmältningen behandlas i två steg för att avlägsna kvarvarande metaller - dels i en fumingugn, dels i en sättningsugn - och därefter granuleras med hjälp av vatten till en svartglänsande glasartad sand. Kvaliteten på järnsanden styrs under processen bland annat genom att en ren kvartssand tillsätts och genom styrningen av de nämnda processerna för utvinning av restmetallerna. Producerad järnsand provtas regelbundet. Tillverkningsprocessen styrs så att sandens tekniska egenskaper och lakningsegenskaper gör den lämplig till byggnads- och anläggningsändamål. Järnsand är ett CE-märkt ballastmaterial och den har registrerats enligt EU:s kemikalielagstiftning Reach.

Järnsand kan användas för anläggningsändamål utan någon vidare bearbetning. Materialet används som det är. Järnsand har varit ett efterfrågat byggnadsmaterial i Skellefteåområdet under flera decennier. Det främsta användningsområdet är som

grundmaterial vid väg- och husbyggnationer. Detta eftersom materialet är stabilt med god bärighet och har tjälisolerande egenskaper.

Rent kommersiellt skulle Boliden inte ha några problem med att få avsättning för all järnsand som produceras vid Rönnskärsverken. Det som begränsar användningen av järnsand för närvarande är myndigheternas restriktiva inställning.

Bolaget har också givit in ett produktcertifikat i form av ett intyg om överensstämmelse för tillverkningskontrollen i fabrik från RISE Research Institutes of Sweden AB vad gäller järnsand som ballast för obundna och hydrauliskt bundna material till väg- och anläggningsbyggande.

Produktvalsprincipen och giftfri miljö

Boliden anser att utredningen i målet visar att användningen av järnsand som anläggningsmaterial uppfyller de krav som följer av produktvalsregeln i 2 kap. 4 och 7 §§ miljöbalken.

Miljömålet giftfri miljö beaktas i den genomförda livscykelanalysen där toxicitet av olika slag utgör flera påverkanskategorier. Lakningsscenario har därefter utförts för att klargöra den planerade utbyggnadens påverkan på faktiska koncentrationer av olika ämnen i recipienten. Hur den planerade verksamheten förhåller sig till gällande miljökvalitetsmål har redovisats i MKB.

Rening av undanträngt vatten

Boliden har låtit ta fram ett förslag till teknisk lösning för omhändertagande av vatten som trängs undan när utfyllnaden fylls med järnsand. Förslaget går ut på att bygga en pumpgrop som fylls via ett överfallssystem med bräddnivå i nivå med befintlig markyta. Bräddnivån hamnar då ca 2 m under vallens krön, vilket innebär att inget undanträngt vatten bedöms brädda från utfyllnaden till havet. Det vatten som bräddar in till pumpgropen avses pumpas till en lagringscistern och kontrolleras med avseende på metallinnehåll. Efter analys av vattnet i lagercisternen avgörs hur vattnet ska behandlas.

Uppsamlat vatten kommer att renas vid behov, i första hand i något av Rönnskärs befintliga reningsverk. Det finns dock inte anledning att belasta reningsverken med vatten som redan håller ungefär samma halter som åstadkoms genom reningen. Eftersom det är fråga om ett avgränsat projekt och begränsade mängder vatten, anser Boliden att vatten inte ska behöva ledas till reningsverk om det inte håller åtminstone dubbla halterna som gäller för utsläpp från Rönnskärs centrala reningsverk (villkor 7 i mark- och miljödomstolens dom 2013-07-05 i mål nr M 1012-09). Ett eventuellt villkor i denna fråga bör medge en viss flexibilitet, så att det går att anpassa tillvägagångssättet efter omständigheterna.

Om vattnet behöver renas kommer det att ske i något av Rönnskärs befintliga reningsverk. Utsläppen från dessa reningsverk är villkorsreglerade och även utsläppet av vatten som härrör från utfyllnaden kommer att omfattas av dessa villkor, om inte annat föreskrivs. Bolidens uppfattning är dock att vatten som inte tas in i Rönnskärs reningsverk inte heller ska omfattas av smältverkets mängd-villkor. Det nu aktuella anläggningsprojektet är ett avgränsat projekt som inte omfattas av smältverkets tillstånd och som inte heller bör omfattas av de villkoren. Boliden anser att undantag från villkorade halter kan vara befogat ifall omhändertaget vatten överstiger de villkorade halterna endast med avseende på en enstaka parameter som inte innebär någon miljöpåverkan av betydelse.

Vallens tätskikt

Bolaget kompletterar ansökan med en utredning och sammanfattar denna med följande:

-Vallen har dimensionerats som en bred vågbrytare där slänten mot havet tillåts omlagras till en stabil S-form utan att den inre slänten påverkas.

Omlagring sker under inverkan av vågorna och vallen är dimensionerad för en vindstyrka med 50 års återkomsttid. Krönet ska hålla en bredd på 5 meter även när omlagringen skett fullt ut.

- Den inre slänten bedöms inte påverkas av omlagringen på ett sådant sätt att det finns risk för rörelser och eventuell sprickbildning i betongmadrassen.

- De eventuella sättningar i vallen som kan påverka insidan mot betongmadrassen bedöms ske redan under byggtiden. Därutöver kommer vallen att få sätta sig under c:a ett års tid innan betongmadrassen anläggs.
- När vallen med betongmadrass är färdigbyggd ochjärnsanden är utfylld finns inga möjligheter att komma åt betongmadrassen och kontrollera vallens täthet. Eventuella sprickbildningar bedöms inte påverka metallhalterna i Skelleftebukten.
- Formen till betongmadrassen förankras i botten innan den fylls upp med betong. Betongmadrassen hindrar vattenflöde genom vallen, men kan inte hindra ett visst grundvattenflöde genom omgivande mark- och morän.
- Åtgärder vidtas för att rörgenomföringen i betongmadrassen ska bli tät. Skulle det efter en tid ändå uppstå otäthet kring röret skulle ett minimalt flöde av vatten ut eller in genom vallen kunna ske, men det är inte något som påverkar metallhalterna i vattenförekomsten.
- Flytt av den befintliga kylvattenledningen skulle innebära miljöpåverkan och en stor kostnad. Då ett ringa flöde genom någon eventuell otäthet i betongmadrassen inte skulle innebära någon mätbar negativ miljöpåverkan, lades utredningen om flytt av kylvattenledningen ner i ett tidigt skede.

Miljö kvalitetsnormer

Bolaget har kompletterat ansökan med en utredning och anför sammanfattningsvis följande. I MKB:n redovisades en sammanställning av metallhalter i vatten från den planerade utbyggnaden. I MKB:n är halterna beskrivna som halttillskott av metaller till Skelleftebukten, vilket kan vara en otydlig beskrivning som skapar missförstånd. De i MKB:n redovisade halttillskottet avser enbart vattenområdet i utbyggnadens direkta närhet (1-2 m från vallen). För att tydliggöra påverkan på Skelleftebukten, där MKN gäller, har kompletterande beräkningar utförts. Resultaten av beräkningarna visar att metallhalterna i Skelleftebukten blir i stort sett oförändrade. En teoretisk maximal haltökning med mindre än 0,02 promille avseende zink kan, enligt beräkningarna, uppkomma till följd av utbyggnaden. Denna förändring är i praktiken inte påvisbar med gängse provtagnings- och analysmetoder. Beräkningarna beaktar inte motverkande effekter i form av minskad utlakning från befintliga fyllnadsmassor som den tätande betongmadrassen och det förbättrade erosions-skyddet i den planerade utfyllnaden kan komma att medföra. Det finns alltså inte

någon risk för att den aktuella utbyggnaden vid Rönnskär försvårar uppfyllelsen av miljö kvalitetsnormen i vattenförekomsten Skelleftebukten.

Boliden konstaterar därefter att bolaget och länsstyrelsen båda gör bedömningen dels att den aktuella utbyggnaden inte kommer att försvåra uppfyllandet av miljö kvalitetsnormen i Skelleftebukten, dels att andra åtgärder kommer att behöva vidtas för att normerna ska nås.

Hårdgörande av yta

Det ligger även i Bolidens intresse att hårdgöra utfyllnaden så snart som möjligt, så att den kan tas i bruk. Boliden anser inte att en högsta tillåten infiltration ska anges i ett villkor. Ett sådant villkor skulle vara svårt att kontrollera och ha en ringa miljönytta. Som framgår av den följande redovisningen står det ändå klart att alla de material som kan bli aktuella för hårdgörandet medför att infiltrationen blir tillräckligt låg för att begränsa utlakningen från utfyllnaden. Av redovisningen framgår också att det inte finns anledning att föreskriva villkor som hindrar att kompakterad morän används för hårdgörande.

Markytan ovan järnsandutfyllnaden bedöms hårdgöras med asfalt, betong eller packad morän som har låg permeabilitet. Det kommer att finnas ett dagvattensystem som fångar upp en stor del av nederbörden som når markytan ovan järnsandutfyllnaden. Grundvattenbildningen i järnsandsfyllningen består av den vattentillförsel som varken avdunstar eller fångas upp i dagvattensystemet, utan perkolerar ner genom ytskikten till underliggande akvifer. Lakvattenkalkylerna indikerar att den planerade utbyggnaden inte kommer att försämra vattenkvaliteten eller möjligheterna att innehålla gällande miljö kvalitetsnormer. Alla de alternativ som övervägs för hårdgöring av ytan – asfalt, betong, eller packad morän – bedöms resultera i lägre infiltration än vad som antagits i lakvattenkalkylerna i MKB:n.

Material	Hydraulisk konduktivitet m/s	Lagertjocklek/m
Fingrus	$10^{-1}-10^{-2}$	0,50
Grovsand	$10^{-2}-10^{-4}$	0,50
Mellansand	$10^{-3}-10^{-5}$	0,50
Grovsilt	$10^{-5}-10^{-7}$	0,50
Morän	$10^{-6}-10^{-9}$	0,50
Asfaltbetong	10^{-9}	0,05
Betong	10^{-10}	0,05
Asfalt	10^{-10}	0,05
Bentomat NS 75	4×10^{-9}	0,006

Tabell Permeabilitet för olika material

Hårdgjorda ytor som blir belagda med asfalt eller betong blir på kortare eller längre sikt delvis genomsläppliga på grund av sprickbildning, skador från trafik eller maskiner samt andra defekter. Ett packat moränlager av varierad kornstorlek som tätskikt och slitlager har en täthet som är jämförbar med asfalt eller asfaltbetong och är betydligt mindre känsligt för skador som skulle kunna öka markytans genomsläpplighet samt betydligt enklare att återställa vid eventuell negativ påverkan.

Kontrollprogram

Boliden kan acceptera Länsstyrelsens villkorsförslag utom såvitt avser tidpunkten för kontrollprogrammets ingivande. Boliden anser att en tid längre än två månader riskerar att fördröja anläggningsprojektet onödigt mycket.

Efterbehandling

Boliden delar myndigheternas inställning att efterbehandlingen av Rönnskär hanteras i annan ordning, närmast inom ramen för utredningsvillkor 11 i smältverkets miljö tillstånd. Boliden anser inte att utfyllnaden i sig utgör en efterbehandlingsåtgärd. Däremot har utfyllnaden utformats så att inte den eller den berörda strandlinjen ska kräva någon ytterligare efterbehandling av betydelse. Vallen mot havet har därför utformats så att den ska vara långsiktigt stabil mot erosion. Efterbehandlingsfrågan hanteras dock, som sagt, i särskild i ordning.

DOMSKÄL***Prövningens omfattning och avgränsning***

Boliden har ansökt om tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken och, i fråga om användandet av järnsand i den planerade konstruktionen, uppgett att man ansöker om s.k. frivilligt tillstånd enligt 9 kap. 6 b § miljöbalken.

Naturvårdsverket, länsstyrelsen och bygg- och miljönämnden anser att järnsand är att betrakta som avfall och att användandet i konstruktionen därmed är tillståndspliktigt enligt 29 kap. 34 § miljöprövningsförordningen (2013:251).

Myndigheterna anser att mark- och miljödomstolen ska pröva om det är fråga om avfall eller, som Boliden hävdar, en biprodukt.

Eftersom bolaget har ansökt om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken kommer verksamheten i sin helhet att prövas mot bl.a. hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken. Detta följer för övrigt redan av att det är fråga om tillståndspliktig vattenverksamhet. Ingen av de myndigheter som för talan i målet har klargjort vilken betydelse det har för prövningen av tillståndsfrågan i detta mål hur järnsanden klassificeras. Bestämmelsen i 22 kap. 25 a § miljöbalken om vad en dom som omfattar tillstånd att återvinna eller bortskaffa avfall ska innehålla är uppfylld genom den utformning som domslutet har fått.

Eftersom det således inte har någon betydelse för prövningen av det här målet om järnsand ska klassificeras som avfall eller biprodukt anser mark- och miljödomstolen att frågan inte ska prövas. Frågan får prövas om och när den kan ha betydelse. Det som ska prövas i det här målet är om verksamheten kan tillåtas och, om så är fallet, vilka villkor som ska föreskrivas.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Mark- och miljödomstolen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen med kompletteringar uppfyller de krav som bör ställas med hänsyn till den aktuella verksamheten och att den därför kan godkännas.

Tillåtlighet och tillstånd***Rådighet***

Verksamheten kommer i sin helhet att bedrivas på Bolidens egen fastighet. Sökanden har därför den rådighet som krävs för vattenverksamheten.

Samhällsekonomisk nytta

Den planerade utbyggnaden kommer att skapa förutsättningar för en säkrare och mer effektiv slagghantering vid Rönnskärsverken. Dessutom förbättras erosionsskyddet och den fysiska stabiliteten för intilliggande områden. Mot den bakgrunden, och med de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som följer av denna dom, bedömer mark- och miljödomstolen att fördelarna från allmän och enskild synpunkt av den planerade vattenverksamheten överväger kostnaderna och eventuella skador och olägenheter av den.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Uppsatta miljö kvalitetsnormer innebär bl.a. att en verksamhet som medför ökade halter av zink och koppar i vattenförekomsten inte kan tillåtas. Det beskrivna tillvägagångssättet innebär, trots de skyddsåtgärder som sökanden avser att vidta, att en viss mängd metaller kommer att laka ur järnsanden och förr eller senare röra sig ut i vattenförekomsterna Skellefteåbukten eller Skelleftehamnsfjärden. De beräkningar som sökanden har presenterat innebär dock att det inte kommer att uppstå någon mätbar haltökning i recipienterna, inte ens på längre sikt och inte ens om konstruktionens täthet skulle försämrats. Sökanden har därför, enligt mark- och miljödomstolens mening, visat att ett tillstånd enligt ansökan inte riskerar att försvåra möjligheterna att följa uppsatta miljö kvalitetsnormer för vatten.

Tillstånd

Sammantaget gör mark- och miljödomstolen bedömningen att tillstånd enligt miljöbalken ska lämnas för den ansökta verksamheten med de villkor som föreskrivs och domstolen nedan redogör för.

Villkor och åtaganden

Bolaget har föreslagit ett antal villkor vilket även länsstyrelsen har gjort. Nämnden har inte föreslagit några egna villkor men haft synpunkter på vissa av bolagets

förslag. Domstolen redogör nedan för villkor som föregåtts av diskussioner eller domstolen på annat sätt bedömer att det finns anledning att kommentera.

Bolaget har utöver villkorsförslagen även presenterat en lista på åtaganden som bolaget antingen har föreslagit eller medgivit efter förslag som har kommit in under målets handläggning och huvudförhandling. På fråga från domstolen vid huvudförhandlingen menade bolaget att det inte finns någon principiell inställning till varför bolaget har valt att sätta vissa åtgärder som åtaganden istället för som villkor. Domstolens inställning är att åtaganden som bolaget har föreslagit eller medgivit visserligen innebär att bolaget är bunden till dessa via det allmänna villkoret men att det ändå kan vara befogat att ibland förtydliga och lyfta vissa åtaganden till särskilda villkor. I detta mål anser domstolen att det är rimligt att göra så avseende de flesta åtaganden som bolaget har listat, vilket framgår i det följande.

Anläggningens konstruktion

Under målets handläggning och vid huvudförhandlingen har vallens konstruktion och stabilitet varit föremål för många frågor både från remissinstanser och från domstolen. Domstolen bedömer att det är viktigt att reglera denna.

Vallen

Vad gäller vallens konstruktion så bygger ansökan på att den största delen av vallen ska konstrueras på så sätt att den genomgår en omlagring över tid av erosions-skikten för att därefter uppnå en stabil konstruktion. Omlagringen, för att uppnå en dynamiskt stabil S-form, innebär att vallen kommer att breda ut sig och kräva mer bottenyta i anspråk. Att bolaget har valt en sådan lösning har förklarats med att stenblocken som behövs för detta är något mindre till storleken och därmed både lättare att bryta och hantera. Den del av vallen som ligger närmast farleden ska dock konstrueras så att den intar en stabil konstruktion redan vid byggskedet och behöver inte omlagras och därmed inte heller riskera att ta mer bottenyta i anspråk och utgöra en inskränkning på farleden. Domstolen instämmer med bolagets förslag om att det är lämpligt att i ett villkor reglera att delen mot farleden redan i byggskedet konstrueras så att den blir stabil utan omlagring.

Erosionssydd och krönbredd

När det gäller vallens stabilitet så har det framgått att även krönbredden är av betydelse. Såväl omlagringen som hårt väder och is kan slita på vallen och medföra att krönet på vallen minskar i höjd och bredd. Bolaget har efter frågor och synpunkter från övriga parter föreslagit ett åtagande om att hålla vallens krönbredd vid marknivån till minst 5 meter. Domstolen konstaterar utifrån vad som kommit fram i målet att en tillräcklig krönbredd är avgörande för att förhindra att vallen ska kollapsa, något som enligt bolaget skulle kunna hända om havsvågorna bryter igenom vallkrönet. Av den anledningen anser domstolen att det inte räcker som ett åtagande att hålla en minsta krönbredd, utan detta ska regleras i ett särskilt villkor. Domstolen instämmer med både bolaget och länsstyrelsen att det är lämpligt att det är marknivån som en minsta krönbredd relateras till.

Domstolen bedömer också att det är lämpligt att det i enlighet med bolagets förslag ska finnas ett upplag med sten lämpade för underhåll av erosionsskyddet. Detta bör dock regleras i ett villkor istället för som ett åtagande. Domstolen bedömer att det är tillräckligt att reglera att upplaget ska finnas på plats under perioden då utfyllnaden görs. Det är, efter vad som framkommit, under de första åren från anläggandet av vallen som den kommer att omlagras och det därmed finns den största risken att krönbredden behöver justeras. Visserligen kan framtida hårda väder såsom stormar också komma att påverka krönbredden men vallen dimensioneras för vindhastigheter på 22 m/s och våghöjder på 3 m vilket motsvarar en returperiod av ca 50 år. Det finns också täkter i regionen och det torde vara möjligt att inom en inte alltför stor tidsrymd få tag på lämpliga stenblock från omkringliggande täkter för att göra underhållsåtgärder vid framtida behov.

Betongmadrass eller motsvarande tätskikt

Bolaget har förelagt ett villkor om att en betongmadrass eller motsvarande tätning ska anläggas på insidan av vallen. Syftet med tätningen är enligt bolaget att motverka flödet av vatten mellan hav och landområde.

De alternativ som har utretts i ansökan förutom betongmadrassen är bentonitmatta eller gummiduk med geotextil. Bolaget har funnit att en bentonitmatta sväller för mycket i kontakten med vattnet innan järnsanden hinner anläggas varvid den tätande funktionen avtar och således inte blir tillfyllest. Därför har bentonitmatta avfärdats som alternativ. Betongmadrass har enligt bolaget befunnits vara det bästa alternativet men bolaget vill ändå ha en öppning för ett motsvarande alternativ. På grundval av det som har framkommit i ansökan med kompletteringar återstår då som motsvarande alternativ gummiduk med geotextil.

Betongmadrassen uppges ha en genomsläpplighet på 10^{-9} m/s och bolaget uppger att in- och utflöde av vatten och därmed även utlakade metaller från järnsanden främst kommer att ske via befintligt landområde som har högre genomsläpplighet och i viss mån även mot botten, och kommer att så småningom kunna nå det omkringliggande havet. Domstolen har dock utgått från betongmadrassens tätningskoefficient i kombination med betongmadrassens övriga egenskaper såsom att den har en lång beständighet och att anläggandet av den är utvecklad för att utföras i och vid vatten, i bedömningen av om tillstånd kan ges för ansökt utfyllnad. Det är visserligen för bolaget okänt om betongmadrass har använts för liknande syften tidigare men domstolen bedömer ändå utifrån det bolaget har presenterat att en betongmadrass är ett lämpligt alternativ. Domstolen bedömer att vad bolaget menar med motsvarande alternativ är alltför vagt beskrivet vad det egentligen innebär. Det är därmed inte möjligt att bedöma relevanta parametrar såsom rimligheten i om det i praktiken går att anlägga eller vilken beständighet eller livslängd ett motsvarande alternativ har. Domstolen finner således inte att det är möjligt att ge tillstånd för några motsvarande alternativ.

Hårdgjord yta och dagvatten

Att järnsanden täcks med en hårdgjord yta och förses med ett dagvattensystem är en förutsättning för att större mängder nederbörd inte ska rinna ned i järnsanden och påskynda utlakningen av metaller. Domstolen finner att villkoret således är relevant.

Bolaget har under handläggningen ändrat tiden för när hårdgörandet av ytan ska vara färdigställd från två till fyra år. På fråga om varför det behövs fyra år för detta har bolaget beskrivit att det i dagsläget råder utrymmesbrist på området men att det inte är helt klart hur områdena bäst ska nyttjas och att det därför i dagsläget är svårt att planera exakt hur dagvattensystem, brunnar etc. ska placeras innan den hårdgjorda ytan anläggs. Remissinstanserna har efter bolagets förklaring inte haft några synpunkter på fyra år. Parterna har enats om att det är fyra år från det att området börjar fyllas med järnsand som tidsperioden löper från.

Utsläpp till vatten

Bolaget har föreslagit att det vatten som trängs undan vid fyllandet av järnsanden ska samlas upp och mätas innan det antingen leds till reningsverket för rening före utsläpp till recipient alternativt släpps direkt till recipient utan rening. Avgörande är vilka halter av metaller vattnet innehåller. Parterna har varit något oense om hur ofta halterna ska mätas.

Domstolen bedömer att ett villkor i fråga om det undanträngda vattnet är relevant, då utredningar i målet har visat att det är i början som utlakning av metaller är som störst då järnsand kommer i kontakt med vatten. Domstolen finner att det är lämpligt att provtagning och mätning initialt sker relativt ofta. En acceptabel nivå på provtagning är därför varje vardag och då bolaget innehar ett eget laboratorium på området så bör det heller inte vara en orimlig insats från bolaget att provta och mäta med den föreskrivna frekvensen. Dock anser domstolen att det är rimligt att tillsynsmyndigheten kan medge undantag från detta om resultatet från mätningarna visar att det lämpligt.

Grumling

Bolaget har föreslagit ett villkor om en maximal halt av grumling i samband med verksamheten. Remissinstanserna har haft synpunkter på var i recipienten grumling ska kontrolleras, vilken nivå den inte bör överskrida och hur den ska åtgärdas.

Domstolens bedömning är att grumling inte torde vara av någon större betydelse med avseende på den ansökta verksamheten men att ett villkor i frågan ändå kan vara befogat då det finns miljö kvalitetsnormer att förhålla sig till och sedimenten i området i bukten är mer eller mindre förorenade.

Grumlingen bör vara som störst under tiden då vallen anläggs och grumling under perioden då utfyllnaden av järnsand sker bör inte ha någon större omfattning eftersom vattnet som trängs undan i utfyllnadsområdet samlas upp, i cistern eller liknande, innan det antingen släpps till recipient eller till reningsverk. I båda fallen bör ett grumligt vatten ha hunnit sedimentera tillräckligt för att grumling inte ska vara ett problem då det sedan släpps till recipient.

Domstolen finner inte att ett villkor för tillåten grumling behöver kombineras med att någon uttrycklig skyddsåtgärd såsom att siltskärm eller bubbelnivå behöver anläggas utan att det är tillräckligt med, såsom bolagets slutliga förslag har utformats, att åtgärder ska vidtas då den föreskrivna halten överskrids. Detta kan då innebära allt från att siltskärm eller liknande anläggs till att arbetet med vallen avstannar tills dessa grumlingen är borta vilket inte bör ta lång tid då fritt hav ligger rakt utanför området och Skellefteälven mynnar strax intill.

Buller

Mark- och miljödomstolen bedömer att det är rimligt att förena tillståndet med ett villkor avseende bullernivåer då flera moment i den ansökta verksamheten innebär buller för omgivningen, såsom exempelvis anläggande av stenvall vilket bl.a. innebär att sten tippas från lastbilar. Sökanden har själv föreslagit som åtagande att innehålla de riktvärden som Naturvårdsverket har utfärdat för buller från byggplatser. Domstolen finner att dessa riktlinjer ska fastställas som ett villkor.

Kontrollprogram

Domstolen bedömer att det är lämpligt med ett villkor om att verksamheten ska omfattas av ett kontrollprogram som möjliggör en bedömning av om verksamheten bedrivs i enlighet med tillståndet. Sökanden har föreslagit att ett kontrollprogram

ska inlämnas till tillsynsmyndigheten senast två månader innan arbetet påbörjas. Länsstyrelsen har uttryckt en önskan om att få in ett sådant program senast tre månader innan arbetet påbörjas. Domstolen anser att länsstyrelsens ståndpunkt är rimlig för att det ska finnas ett visst utrymme för tillsynsmyndigheten att lämna synpunkter på programmet och för bolaget att hinna justera innan arbetena startar.

Vidare bedömer domstolen att det är viktigt att kontrollprogrammet inkluderar en del om kvalitetskontroller under bygg- och anläggningskedet. Domstolen konstaterar att det exempelvis är svårt att i efterhand bekräfta om betongmadrassen är anlagd på avsett vis och då kan uppfylla den funktion som den är avsedd för. Därför anser domstolen att kvalitetskontroller och besiktningar både under och efter arbetet ska vara en del av kontrollprogrammet.

Särskilt för sjöfarten

Bolaget har i sina åtaganden lyft fram att det vid detaljprojektering ska säkerställas att erosionsskyddets konstruktion inte påverkar farleden och att konstruktionen ska hålla för den påverkan/erosion som passerande fartyg kan medföra. Vidare har bolaget åtagit sig att senast fem veckor innan arbetena påbörjas informera Sjöfartsverket samt att märka ut arbetsområdet, anpassa belysning för att inte blända sjöfarande eller påverka navigation. Bolaget har även åtagit sig att när arbetena är slutförda geodetiskt bestämma alla förändringar samt mäta in bottenpogografien och sedan rapportera in detta till Sjöfartsverket.

Domstolen bedömer att det är lämpligt att dessa fastställs som särskilda villor.

Igångsättningstid, arbetstid och oförutsedd skada

Sökanden har yrkat en igångsättningstid om fem år. Ingen av parterna har haft några invändningar mot detta och domstolen bedömer att den föreslagna tiden kan fastställas.

Vidare har sökanden yrkat en arbetstid om tio år. Ingen av remissinstanserna har haft något att invända mot detta och inte heller mark- och miljödomstolen finner det

orimligt utifrån sökandens beskrivning av verksamheten på området varför arbetstiden kan sättas till tio år.

Vad gäller oförutsedda skador med avseende på nu ansökt verksamhet har sökanden föreslagit att tiden inom vilken anspråk för detta får framställas inom fem år från arbetstidens utgång. Ingen har haft någon erinran mot detta. Mark- och miljödomstolen godtar den föreslagna tiden.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att ändra vad som tidigare har beslutats om prövningsavgift i målet.

Rättegångskostnader

Länsstyrelsen har yrkat ersättning för rättegångskostnader i målet med 68 450 kr. Sökanden har medgett yrkandet. Sökanden ska därför förpliktas att betala yrkat belopp. På beloppet ska löpa ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för denna dom till dess betalning sker.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3 (DV 425)

Överklagande senast den 29 november 2018.

Patrik Södergren

Camilla Wolf-Watz

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Patrik Södergren, tekniska rådet Camilla Wolf-Watz samt de särskilda ledamöterna Kenneth Enbom och Gunnar Önnevall.

ALLMÄNT

KOORDINATSYSTEM:
SWEREF 99 20 15

HÖJDSYSTEM:
RH2000

VATTENSTÅND:

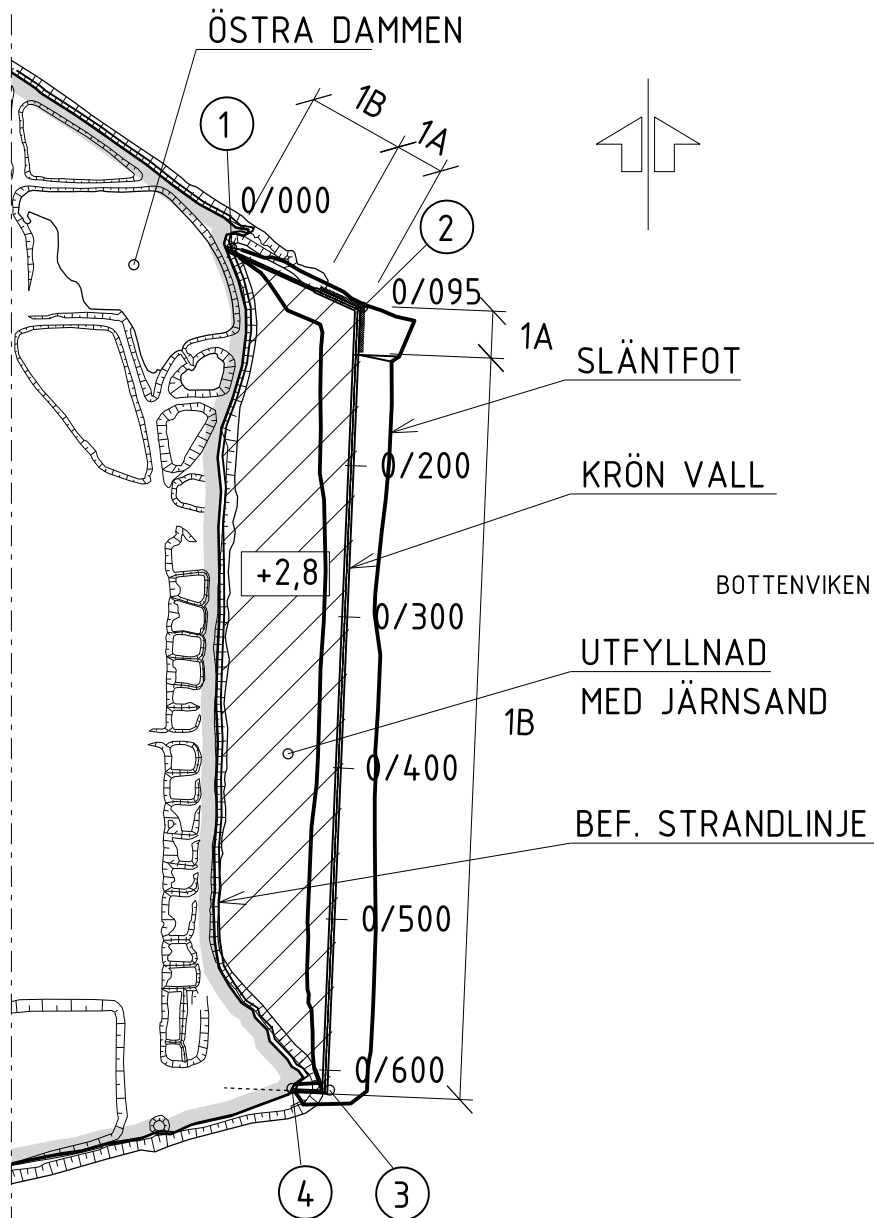
HHW +1,52 m

MHW +0,86 m

MW +0,03 m

MLW -0,68 m

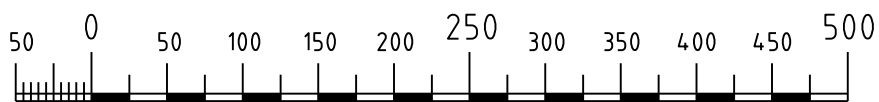
LLW -1,19 m

PLAN

SKALA 1:5000 (A4)

KOORDINATER

PKT	X	Y	ANM
1	7 174 559.060	199 490.726	0/000
2	7 174 489.356	199 555.280	0/095
3	7 174 020.906	199 334.141	0/613
4	7 174 031.172	199 312.395	0/636

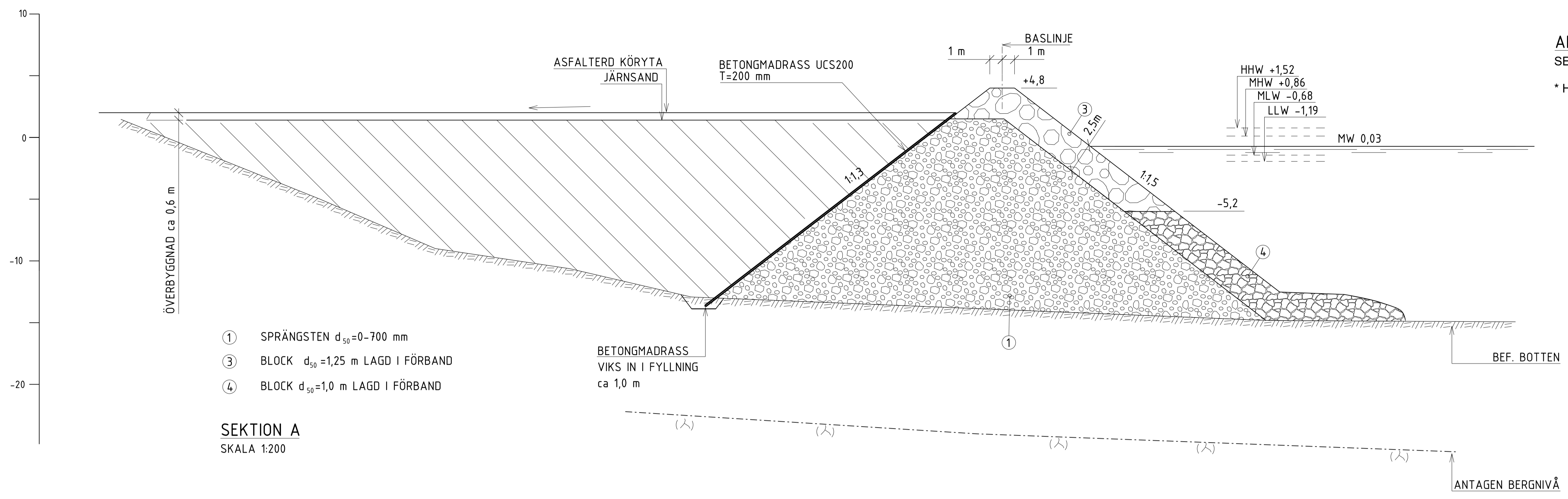

SKALA 1:5000 (m)

SWECO

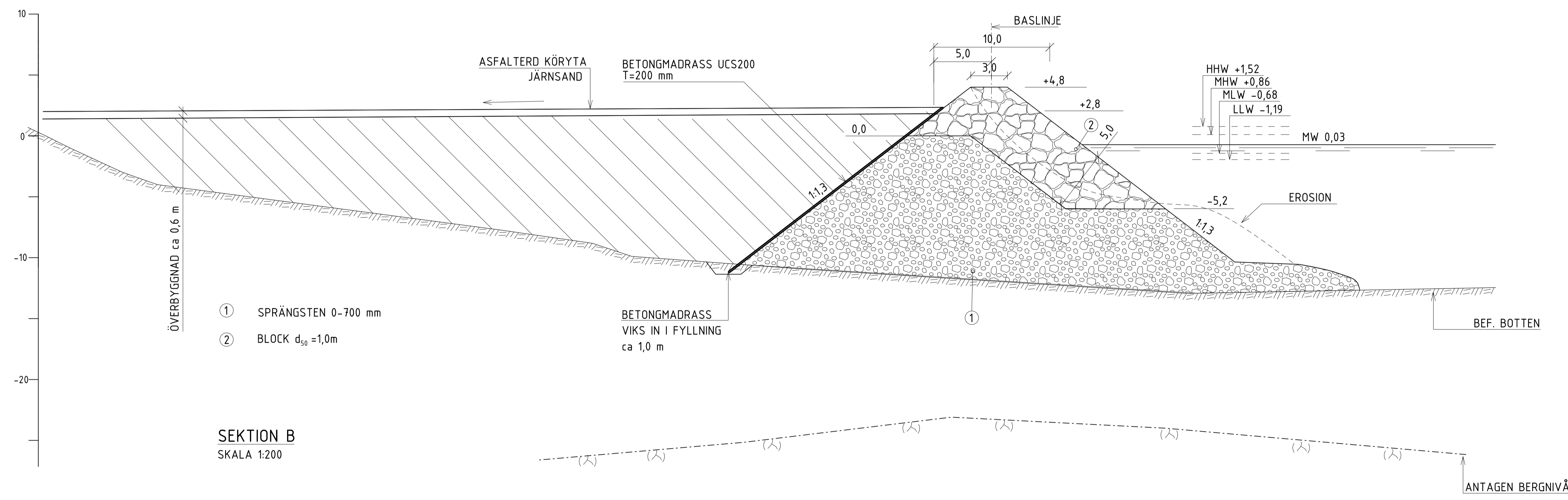
2018-09-04

ALLMÄNT
SE RITN 3001-3417
* HÖJDSYSTEM: RH2000

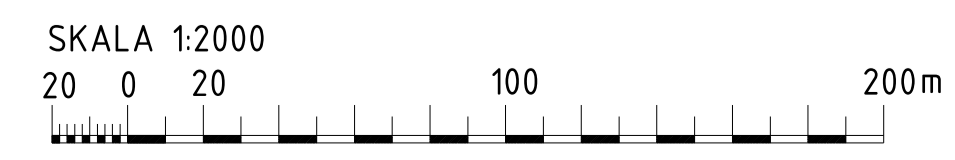
- ① SPRÄNGSTEN $d_{50}=0-700$ mm
- ③ BLOCK $d_{50}=1,25$ m LAGD I FÖRBAND
- ④ BLOCK $d_{50}=1,0$ m LAGD I FÖRBAND

SEKTION A
SKALA 1:200

- ① SPRÄNGSTEN 0-700 mm
- ② BLOCK $d_{50}=1,0$ m

SEKTION B
SKALA 1:200

SWECO INFRASTRUCTURE AB
Gjörvelsgatan 22, Box 34044, 100 26 Stockholm
Telefon 08-695 60 00, Telefax 08-695 60 10
www.sweco.se

BOLIDEN SYSTEMHANDLING RÖNSKÄR UPPFYLKNADS- OCH VATTENOMRÅDEN KARTOR OCH SITUATIONSPLANER UTBYGGNAD AV INDUSTRIOMRÅDE FÖRSTUDIE TYPSEKTION A, B	Dokumentstatus	Konstruerad	Kontrollerad
		SEGRNO/SEAACH	SEAACH
		D. Johansson	A. Asplund
		P000529	BASM
Skala	Smst ritn	Organisation	Datum
1:200		BASM	2018-09-12
Lageskod	Objekter / Posnr	Funktion	Sub-Funk
Z06		CIVI	POND
Storlek	Ritm nr		Rev
A1	3001-3420		

Detta ritningsskiss är ett utkast. Den är inte avsedd för byggning eller för användning i andra sammanhang. För ytterligare information, vänligen kontakta projektleddaren. Förändringar i ritningen ska tydligt märkas och godkännas av projektleddaren. Detta dokument är avsett för intern användning.

This drawing is a preliminary sketch. It is not intended for construction or for use in other contexts. For further information, please contact the project manager. Changes to the drawing must be clearly marked and approved by the project manager. This document is intended for internal use only.

